Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײַנט 8 זײַטען.

NAJER FOLKSBLAT פּרייז 20 גראָשען

נײַער פֿאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפֿטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 210/1505	לאָדז, דאָנערשטאָג, כא אלול תרפ"ח	װעכענטלעכער יאָהרגאַנג	Łódź, Czwartek 6 września 1928 r.	Nr. 210/1505

אַדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71 | Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71.

„נאַציאָנאַלע מינדערהייטן פֿערלירן דעם צוטרוי צו דער אַרבייט פֿון פֿעלקער-בונד",

אַזוי ערקלערט דער פֿאַרשטעהער פֿון האָלאַנד.

גענף, 5. (יט"א טעלעגראַפיש). בעת דער הײַנטיגער גענעראַל־דעבאַטע אויף דער פּלענאַר־פֿערזאַמלונג פֿון דער פֿעלקער־ליגע, האָט צווישען אַנדערע גענומען אַ וואָרט דער פֿאַרשטעהער פֿון דער מאַנדאַטען־קאָמיסיע פֿאַן בלעקלענד פֿון האָלאַנד, וועלכער האָט בעטאָנט די וויכטיגקייט פֿון דער פֿראַגע פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. פֿאַן בלעקלענד האָט ערקלערט, אַז די בױזאַצטיגע פֿראַ־צעדור פֿון קאָמיטעט פֿון 3 ביים פֿעלקער־בונד, ביים בעטראַכטען די מינדערהייטס־פֿראַגע איז געווען אַ פֿעהלערהאַפֿטע. די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען האָבען פֿערלוירען דעם צוטרוי צום פֿעלקער־בונד.

דער רעדנער האָט פֿאָרגעלעגט, אַז עס זאָל בעשאַפֿען ווערען אַ שטענדיגע קאָמיסיע פֿאַר די פֿראַגען פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען לויט מוס־טער פֿון דער עקזיסטירענדער מאַנדאַטען־קאָמיסיע.

ווי בעוואוסט האָט דער לעצטער קאָנגרעס פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין גענף אַרויס־געשטעלט ריזעלבע פֿאָדערונגען.

די דיסקוסיע אין דער פֿעלקער-ליגע

וועגען דער ענטוואָפֿנונגס-פֿראַגע.

גענף, 5. (אַטע) אויף דער הײַנטיגער פֿריה־מאָרגען־זיצונג פֿון דער פֿעלקער־ליגע האָט זיך אָנגעהויבען די דיסקוסיע איבער׳ן ראַפּאָרט פֿון גענעראַל־סעקרעטאַר וועגען דער טעטיגקייט פֿון דער ליגע פֿאַר׳ן פֿערגאַנגענעם יאָהר.

דער כינעזישער דעלעגאַט האָט ערקלערט, אַז ווען די עקאָנאָמישע לאַגע אין כינאַ וועט זיך פֿערבעסערן, וועט זיך די כינעזישע רעגירונג בעמיהען צו קומען אין אַ נעהנטערן קאָנטאַקט מיט די אייראָפּעאישע מלוכות.

דער האָלענדישער פֿאַרשטעהער האָט אונטער־שטראָכען די בעדייטונג פֿון דער אַרבייטראַזש און זיכערקייטס־קאָמיסיע און אויסגעדריקט די האָפֿ־נונג, אַז דער פֿראַנצויזיש־ענגלישער ים־אָפּמאַך וועט פֿערלײַכטערן צו ערלעדיגען דאָס ענטוואָפֿ־נונגס־פּראָבלעם.

דער שוועדישער פֿאַרשטעהער האָט צווישען אַנדערען ערקלערט, אַז עס איז נויטיג ווי אַמ־שנעלסטען צו ערלעדיגען די ענטוואָפֿנונגס־פֿראַגע, בכדי אויסצומיידען דעם פֿערדאַכט, אַז די גרויסע מלוכות גיבען נישט צו קיין גרויסען ווערט ווייטערע אונטערשריפֿטען אויף דעם קעלאָג־אָפּמאַך.

רומענישע רעגירונג פֿיהרט איין אַ קאָנטראָל איבער די אויסלענדער

בוקאַרעשט, 5. (יט"א טעלעגראַפיש). דאָס אַרבייטס־מיניסטעריום האָט פֿעראָרדענט אַרוּרכצו־פֿיהרען אַ קאָנטראָל איבער די אויסלענדער. די פֿעראָרדנונג האָט אַרויסגערופֿען אַ גרויסע בעד־אומרוהיגונג צווישען די יודען און די בירגערליכע. עס דראָהט פֿיל אַרויסשיקונגען צוליב פֿאָרמעלע טעמים.

דײַטשע און אויסלענדישע באַנקען

פֿערמישט אין דער סטינעס-אַפֿערע.

בערלין, 5 (אַטע). די אַפֿערע פֿון יונגען סטינעס מיט די וואַלאָריזירטע אָבליגאַציעס פֿון דער קריגס־הלוואה איז אין די לעצטע טעג אַריינ־געטרעטען אין אַ נייער פֿאַזע. די אַפֿערע צוּוואַקסט זיך אין אַ גרויסען אינטערנאַציאָנאַלען סקאַנדאַל. בעת דער נעכטיגער אויספֿאָרשונג האָט זיך אַ־רויסגעוויזען, אַז דער יונגער סטינעס איז געפֿאַלען אַ קרבן פֿון דײַטשע און אויסלענדישע באַנקען, וואָס האָבען איהם בענוצט אַלס כלי־זין אַרוּרכ־צופֿיהרען דעם ריזיגען שווינדעל.

שטאַרקע בעאונרוהיגונג אין ענגלאַנד

צוליב דער אַמעריקאַניש-סאָוויעטי-שער דערנעהנטערונג.

לאָנדאָן, 5. (אַטע) די ידיעות, אַז שטרעזעמאַן האָט אין זיין געשפּרעך מיט פּואַנקאַרע׳ן בעריהרט די רוסישע פֿראַגע בעשטעטיגט זיך.

די ענגלישע עפֿענטליכע מיינונג איז מיט דער ראָזיגער פֿראַגע שטאַרק בעאונרוהיגט. די ענג־לישע פּרעסע ווייזט אָן, אַז אַ ראַנק דעם רוסישען צוטריט צום קעלאָג־אָפּמאַך, הויבט זיך אָן אָנצו־צייכענען, וואָס אַמאָל אַלץ אַ גרעסערע דער־נעהנטערונג צווישען רוסלאַנד און די פֿעראייניגטע שטאַטען. די אַמעריקאַנישע פֿינאַנציעלע קרייזען אינטערעסירען זיך וואָס אַמאָל אַלץ מעהר מיט רוסלאַנד. די ראָזיגע פֿאַקטען רופֿען אַרויס אַ בעד־אונרוהיגונג אין ענגלאַנד. אַלס יסוד פֿון די בעאונ־רוהיגונג דינען די געשפּרעכען וואָס זענען געפֿיהרט געוואָרען צווישען די אַמעריקאַנישע קאָנצערנען פֿון דער נאַפֿט־ און באַהן־אינדוסטריע מיט די פֿאַר־שטעהער פֿון די סאָוויעטען. ווירטשאַפֿטליכע קרייזען.

די ענגלישע צייטונגען בעטאָנען, אַז די אַמעריקאַניש־סאָוויעטישע דערנעהנטערונג וועט שטע־לען דײַטשלאַנד אין אַ נייער לאַגע, נאָך מעהר צוליב דעם, וואָס טשיטשערין וועט זיין אורלויב פֿער־ברענגען אין דײַטשלאַנד., וואו ער וועט אָבהאַלטען אַ ריהע קאָנפֿערענצען מיט די פּאָליטישע קרייזען אין בערלין.

טשיטשערין אַרויסגעפֿאָהרען אויף אורלויב קיין דײַטשלאַנד.

מאָסקווע, 5. (אַטע) דינסטאָג איז דער פֿאָלקס־קאָמיסאַר פֿאַר אויסערליכע ענינים, טשי־טשערין, אַרויסגעפֿאָהרען אויף אַ דריי־חדשים׳דיגען אורלויב.

טשיטשערין וועט זיך אויפֿהאַלטען אין אַ דײַטשען קוראָרט.

ד. 10. הויבען זיך אָן די דײַטש-פּוילישע האַנדעלס-אונטער-האַנדלונגען.

וואַרשאַ, 5. (ספּ. טעל.) דעם 10 ד. ח. ווערט ערוואַרט דאָס אָנקומען פֿון דער דײַטשער דעלעגאַציע צו פֿיהרען די האַנדעלס־אונטערהאַנד־לונגען. בידאַיצט האָט די דײַטשע רעגירונג נאָך נישט געמעלדעט וועגען צוזאַמענשטעל פֿון דער דײַ־טשער דעלעגאַציע. עס איז אויך נאָך נישט בעד־שטימט געוואָרען דער צוזאַמענשטעל פֿון דער פּוי־לישער דעלעגאַציע.

אַ פֿראַנצויזישע הלוואה פֿאַר עסטרייך

אַלס געגענווירקונג דעם „אַנשלוס" מיט דײַטשלאַנד.

ווין, 5. (אַטע). „וויענער אַלגעמיינע צײַ־טונג" דערוויסט זיך פֿון גוט אינפֿאָרמירטע קרײַ־זען, אַז די פֿראַנצויזישע פֿינאַנציעלע קרייזען וועלען זיך אין די נאָהענטסטער צייט, פֿערנעהמען מיט דער פֿראַגע וועגען אַ הלוואה פֿאַר עסטרייך.

דער פֿראַנצויזישער קאַפּיטאַל זאָל אַרײַנפֿלי־סען קיין עסטרייך צוליב ריין פּאָליטישע מאָטיוון. דאָס זאָל זיין אַ געגענווירקונג דער פּראָפּאַגאַנדע פֿאַר אַ פֿעראייניגונג פֿון עסטרייך צו דײַטשלאַנד. קאַנצלער סייפּעלס רייזע קיין גענף זאָל האָבען אַ שייכות מיט דעם ראָזיגען ענין.

ערשטער כשר׳ער

פּענסיאָנאַט אין פּאַדעמביע

„ELIDA"

ווילע „BELLA" טרוקענסטער אָרט אין סאָסנאָווען וואַלד.

זוניגע צימערן / 5 מינוט גאַנג פֿון טראַמוויי / ערשטקלאַסיגע אײַנריכטונג.

בעדער און פּריוואַטער אויפֿ׳ן אָרט. :—: ערהאָלונג אויך פֿאַר רעקאָנוואַלעסצענטען. :—: אָנגענעהמער צייט־פֿערטרייב.

צוגענגליכע פּרייזען, רעעלע און פּינקטליכע בעהאַנדלונג.

דער פּענסיאָנאַט איז טעטיג ראש השנה, יום־כפּור און סוכות.

אַ מנין אויפֿ׳ן אָרט.

אינפֿאָרמאַציעס ווערען ערטיילט זאַוואַדזקאַ 23, ביי לובינסקי.

אינהאַבער: ש. לובינסקי.

Dr.

LEWITZER

ווילאַנאַ 8a טעל. 37-25

פֿרויען - קראַנקהייטען און אַקושעריע

צוריקגעקעהרט.

2 שטרימפּ־אַרבייטער

ווי אויך אַ הענדשקע־אַרבייטער צו גוטע אַרבייט ווערען געזוכט ביי טאָראַנטשיק, ליפּאָווע 55.

ס׳ווערט געברויכט אַ מענש

אין עקספּעדיציע נאַוואָמיעסקאַ 4.

שטריקערס

צו בעסערע אַרבייט, קענען זיך באַלד מעלדען זגערזשער 9, פּאַרטער סוועטער־פֿאַבריק.

אַפּעל פֿון די פֿריזיער-מייסטער אין לאָדז

—— צום געעהרטען פּובליקום! ——

דערמיט אַפּעלירען מיר צום געעהרטען לאָדזער פּובליקום, אַז זיי זאָלען

איין זובאָטאַגען און חגאות

נישט בעזוכען אונזערע פֿריזיר-אַנשטאַלטען

ואָווי אויך נישט אין די פֿערבאָטענע שעה׳ן (ד. ה. נאָך 7 אַ זייגער אין אָוועגד און שבת נאָך 9 אַ זייגער אין אָוועגד), ווייל עס דראָהט גרויסע שטראָפֿען פֿאַר די אינהאַבער אַזוי אויך פֿאַר די בעזוכער.

די פֿערוואַלטונגען

פֿון די פֿריזיער-מייסטער-פֿערבאַנדען אין לאָדז.

ס׳ווערען געזוכט

גאַרן-וויקלערס

אויף האָלץ און קרייץ

אין קאָרדאָנקע־אַרבייטער, זאָווי הענדשקע־שטריקער און אַ שפּולערין ביי ערליך צעגעלניאַנע 14.

אַכטונג, פֿון אווינצער סוחרים פֿון דאַמען-קאָנפֿעקציע!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר בעזיצען אַ רייכען אויסוואַהל פֿון פֿערשידענע דאַמען־מאַנטלען, ווי אויך קינדער־פּאַלטענס פֿון די נייעסטע פֿאַסאָנען.

אַלעס צו קאָנקורענץ־פּרייזען!

מיט אַכטונג קויפֿמאַן און פּוטערמאַן

לאָדז, פּעטריקאָווער 33, אין הויף, לינקס, 2. אייגגאַנג, 1. שטאָק.

654

דעם טיפֿסטען בייליד דריקען מיר אויס דער שווער־געטראָפֿענער פֿאַמיליע דרוקער צוליב׳ן טראַגישען טויט פֿון זייער אונפֿערגעסליכער פֿרוי און מוטער

נ.ע. ביילה רבקה דרוקער

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים:

יצחק רובין, יוסל דוד שאַנצער, טוביה וויגאַדני, משה דוד הערשליקאָוויטש, ליפּמאַן שוואַר.

די מינדערהייטען-פראגע אין רומעניען.

רעגירונג גרייט צו א ניי געזעץ.

בוקארעשט. (י.ט.א.) דער יוסטיץ-מיניסטער און אייגענטימער פון דער שאָוויניסטישער און אַנטיסעמיטישער צייטונג „אוניווערסול“ האָט, בעת זיין אינספעקציע-רייזע אין אָראַדיאַ, — זיך אַרויסגעזאָגט אויף פאָלגענדען אופן וועגען דער מינדערהייטס-פּראַגע אין רומעניען.

די רעגירונג האָט בעשטימט אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, כדי גענוי דורכצושטודירען די מינדערהייטס-פּראַגע אין רומעניען. אויפ'ן סמך פון די פאַרשונגען וועט אויסגעאַרבייט ווערען אַ געזעץ, וואָס וועט לעזען די פראַגע אין פּראַקטישען זין און וועט בעזייטיגען די חלוקי-דעות צווישען אונז און די מינדערהייטען. די מינדערהייטס-פּראַגע קאָן געלעזט ווערען בעפרידיגענד און אין דער צוקונפט וועלען אויסגעמיטען ווערען רייבונגען. דער רעגירונגס-פּראָיעקט וועט אויסגעאַרבייט ווערען אין איינקלאַנג מיט די אינטערנאַציאָנאַלע טראַקטאַטען; עס וועט אָבער געפאָדערט ווערען פון די מינדערהייטען, אַז זיי זאָלען אויך רעספּעקטירען די דאָזיגע טראַקטאַטען. די מינדערהייטען קאָנען זיך פריי ענטוויקלען אין אַלע ריכטונגען. מיר פאָדערן פון זיי נאָר אויפריכטיגקייט און רעספּעקטירונג פון די געזעצען.

רומענישער בילדונגס-מיניסטער

געגען סובווענציאָנירען די מינדער-הייטס-שולען.

בוקארעשט. (י.ט.א.) דער „קוינטול“ טיילט מיט, דאָס דער רומענישער מיניסטער פאַר פאָלקס-בילדונג ד"ר אַנגעלעסקו זאָל זיך ענטשלאָסען ענטגעגענשטעלען דעם געדאַנק צו סובווענציאָנירען די מינדערהייטס-שולען אין רומעניען. דער „קוינטול“ שטרייכט אונטער, אַז דער מיניסטער בעגרינדעט זיין שטעלונג נישט מיט עקאָנאָמישע מאָטיווען נאָר מיט פּרינציפּיעלע טעמים. אין דעם פאַל פערנעמט ד"ר אַנגעלעסקו אַ געגענזעצליכע שטעלונג ווי דער פּרעמיער-מיניסטער ווינטילע בראַטיאַנו.

דער בעראַטענדער קאָמיטעט פאַר היימלאָזע-פראַגען.

זשענף. (יט"אַ). די טעג איז אין זשענף פאַר-געקומען אין בנין פון אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס-אַמט אַ זיצונג פון דעם „בעראַטענדען קאָמיטעט פאַר היימלאָזע“. אויף דער זיצונג איז בעהאַנדעלט געוואָרען אַ רייהע פראַגען בנוגע דער הילף פאַר היימלאָזע. אין דער זיצונג האָבען זיך בעטייליגט אויך ה' אבערסאָן אין נאָמען פון „עמיגדירעקט“, ה' לוטיצן וואָלף אין נאָמען פון „יק"אַ“ און ה' ווישניצער אין נאָמען פון „הילפספעראיין פון די דייטשע יודען“.

וואָלדעמאראס געגען דער אינטערווענץ פון דער פעלקער-ליגע אינ'ם פויליש-ליטווישען קאָנפליקט

בערלין, 5 (ספּ.) „טעלאַוניאָן“ פערעפענטליכט אַ אינטערוויאו מיט וואָלדעמאַראס'ען. אין דעם אינטערוויאו זאָגט זיך וואָלדעמאַראָס אַרויס געגען דער אינטערווענץ פון דער פעלקער-ליגע אין דעם פויליש-ליטווישען קאָנפליקט.

די אַרבייטען פון דער פויליש-ליטווישער קאָנפערענץ אין קעניגסבערג — האָט וואָלדעמאַראָס געזאָגט — האָבען זיך נאָך נישט געענדיגט און מען מוז דריבער וואַרטען אויף דעם ווייטערדיגען גאַנג פון די אַרבייטען פון דער קאָמיסיע איידער עס וועט אָנגענומען ווערען אַ בעשלוס ווי עס זאָל זיך אויסבילדען אין דער צוקונפט די פויליש-ליטווישע בעציהונגען.

דעריבער קען דערוויילי נישט זיין קיין רייד וועגען וועלכע עס איז ענדערונג פון דעם ביז-איצטיגען כאַראַקטער פון די אונטערהאַנדלונגען, דורכ'ן צוציהען די טעכנישע אָרגאַנען פון פעלקער-בונד, אָדער פון דריטע פערזאָנען.

א קאָנפערענץ מיט'ן טשעכאסלאָ-וואַקישען האנדעלס-מיניסטער

וועגען צוואַנג-זונטאָג-רוה און אַנדערע יודישע פּאָסטולאַטען.

בראַטיסלאַוואַ, (י.ט.א.) נאָך דער עפענונג פון דאָנוי-יריד האָט דער טשעכאָסלאָוואַקישער האַנדעלס-מיניסטער נאָוואַק אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון דער יודישער אָרטאָדאָקסיע מיט הרב המכּולל וועבער בראש. די דעלעגאַציע האָט אַרויסגערוקט אַ רייהע יודישע פּאָסטולאַטען, ווי די פערלייכטערונג פון צוואַנג-זונטאָג-רוה, מילדערונג פון די פּאַ-שריפטען פון אינדוסטריעלען געזעץ א. אַז. וו.

דער טשעכאָסלאָוואַקישער האַנדעלס-מיניסטער האָט אַרויסגעוויזען פערשטענדעניש פאַר די יודישע פּאָסטולאַטען און האָט פערשפּראָכען בענוגע צו בעטראַכטען די אַרויסגערוקטע פראַגען.

יודישע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס

אויף דעם וועלט-קאָנגרעס פון דער יוגענד פאַר פרידען.

בריסעל. (יט"אַ). די טעג איז געשלאָסען געוואָרען אין אָמען (האָלאַנד) דער אינטערנאַציאָנאַלער יוגענד-קאָנגרעס פאַר שלום. אין דעם קאָנגרעס, וועלכער האָט געדויערט 10 טעג האָבען אָנטייל גענומען 450 פערטרעטער פון פערשידענע יוגענד אָרגאַניזאַציעס פון 31 לענדער ווי אויך פאָרשטעהער פון 13 אינטערנאַציאָנאַלע יוגענד-פעדעראַציעס. די יודישע יוגענד איז אויף דעם דאָזיגען קאָנגרעס געווען רעפּרעזענטירט נאָר דורך דעם וועלט-פערבאַנד פון דער יודישער יוגענד-„דזשואיש וואָרלד יוז פעדערייש'ן“ און דער וועלט-אָרגאַניזאַציע „השומר הצעיר“.

אויף דעם פאָרשלאַג פון דעם יודישען דעלעגאַט זיינען אָנגענומען געוואָרען רעזאָלוציעס וועגען רעכט אויף פרייע ענטוויקלונג פאַר דער יודישער מינדערהייט, פּראָטעסט-רעזאָלוציעס געגען די אַנטי-יודישע עקסצעסען אין רומעניען, געגען „נומערוס קלאַוזוס“, געגען דער אַנטיסעמיטישער פּאָליטיק פון געוויסע רעגירונגען און בעזונדערס געגען די אַנטיסעמיטישע מעשים פון די רומענישע און אונגאַרישע סטודענטען.

טאָלסטאָי-פייערונגען איז א"י.

ירושלים, (י.ט.א.) אַ גרופּע פערעהרער פון לעוו טאָלסטאָי האָבען בעשלאָסען צו אָרגאַניזירען אין תל-אביב אַ'אָנדענקונגס-אָווענד לכבוד דעם 100-יעהריגען געבורטס טאָג פון גרויסען רוסישען דענקער.

דעם 9-טען סעפּטעמבער וועט אויך ערשיינען אין ארץ ישראל אַ זאַמעל-שריפט געווידמעט דעם אָנדענקען פון בעריהמטען רוסישען שריפטשטעלער און פילאָזאָף.

געגרינדעט אַ נייע קאָלאָניע אין ארץ-ישראל.

ירושלים, 5 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) די פּאַלעסטינער קאָלאָניזאַציע-געזעלשאַפט „פּיקא“ האָט געגרינדעט אַ נייע יודישע קאָלאָניע נישט ווייט פון חדרה. אין דער קאָלאָניע וועלען בע-זעצט ווערען 15 יודישע משפחות.

דירעקטע שיף-פערבינדונג טריעסט—יפו.

ירושלים. 5 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) די ציוניסטישע עקזעקוטיווע אין א"י האָט געשלאָסען אַן אָפּמאַך מיט אַן איטאַליענישער שיף-געזעלשאַפט „לויד טריעסטינאָ“ וועלכע וועט איינשטעלען אַ דירעקטע קאָמוניקאַציע טריעסט—יפו.

די שיפען וועלען אָפּגעהען רעגולער יעדע 2 וואָכען, אָנהויבענדיג פונ'ם 1 אָקטאָבער.

געגרינדעט אַ באַנק פון די פּוילישע יודען אין ארץ-ישראל.

ירושלים, 5 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) אויף דער קאָנפערענץ פון די פּוילישע יודען אין א"י איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַן אייגענע באַנק, וועלכע זאָל שטיצען מיט קרעדיטען די יודישע עמיגראַנטען פון פּוילען.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו דער וואַרשעווער קהלה, אַז זי זאָל בעשטימען פאַר דער באַנק אַ סובסידיע פון 50.000 זל.

א שילער בעקומט א שגעון-אָנפאַל

און דראָהט דעם לעהרער און זיינע חברים מיט אַ רעוואָלווער.

בערלין, (ספּ.) אַ 17-יעהריגער שילער פון אַ רעאַל-שולע האָט פּלוצלונג אין מיטען דער לעקציע בעקומען אַ שגעון-אָנפאַל און אַרויסנעהמענדיג אַ רעוואָלווער האָט ער טעראָריזירט דעם לעהרער און די שילער. אַ לאַנגע צייט איז אַדורך און קיינער האָט נישט געוואַגט דעם שילער צו ענטוואָפענען, און ווען ער האָט זיך שוין גענוג אָנגעשפּילט מיט דעם שרעק פון די אָנוועזענדע האָט ער, מיט'ן רעוואָלווער גרייט צום שיסען, זיך צוריקגעצויגען אין קלאָזעט און זיך דאָרט פערבאַריקאַדירט.

דער דירעקטאָר פון דער שולע, ווי אויך דער פאָטער פון דעם יונגעל, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען האָבען צוויי שעה לאַנג בעמיהט זיך מיט גוטען פון איהם אַרויסצוקריגען דעם רעוואָלווער און ערשט די אַרויסגערופענע פּאָליציי-אַגענטען האָבען איהם ענטוואָפענט.

באַנדיטען גענומען געפאַנגען

טשערטשיל'ס פּריוואַט-סעקרעטאַר.

לאָנדאָן, (אַטע). „ריילי עקספּרעס“ מעלדעט פון מאַרסייל, אַז טשערטשילס פּריוואַט-סעקרעטאַר, מאַרש, וועלכער איז געווען אויף אורלויב אויף דער אינזעל קאָרסיקאַ צוזאַמען מיט זיין שוועסטער־טאָכטער געפאַנגען געוואָרען פון באַנ-דיטען און אַ געוויסע צייט איז פון איהם נישט געווען קיין שום ידיעות. ערשט איצט האָט מען איהם געפונען אין אַ פערעלטעניש פון די באַנדיטען אין פּיאַנאַ אַ פּולשטענדיג ערשעפּטען.

Dr. med. Mikołaj Bornstein
וועלכער האָט אָרדינירט אין משך פון גאַנצען סעזאָן אין
KRYNICA
אין ווילע Paryżanka
נעהמט איצט אָן אין ווילע BELLMONT

דער פעראיין פאַר יודישע פאָלקס-שולען און פאָרשול-ערציהונג
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 5
איז מודיע, אַז פונ'ם נייעם שול-יאָהר, 1928/29 האָט ער איבערגענומען אין זיין רשות די שולע „יבנה“ צעגעלניאַנאַ 75, וועלכע ער וועט פיהרען צוזאַמען מיט דער העבּרעאישער שולע אויפ'ן נאָמען פון שלום-עליכם אלס
אַ 7-קלאַס. העבּרעאישע קאָעדוקאַציאָנס-שולע
דאָס בעזוכען די שולע בעפרייט פון שול-צוואַנג.
איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 מיטאָג, צעגעלניאַנאַ 75, טעל. 34-13.

Dr. med. BRAUN
וואוינט יעצט
6-טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אָווענד.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelson
Cegielniana 28, tel. 51-79
עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען.
פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס-שולען און פאַר שילער פון די העכערע קלאַסען (5-טען און 6-טען) וועלען געמאַכט ווערען צייטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העבּרעאישע לימודים.
עס ווערען אויך אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע) אונטער דער לייטונג פון דער העבּרעאישען בעוו. פּעדאַגאָגין ש. קאַצענעלזאָן-פיינשטיין
מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאָג און פון 5 ביז 7 אָווענד.
די דירעקציע.

Dr. Krausch
פּיעטריקאָווער 86
ספּעציאַליסט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

אַכטונג, לאָדזער פאַבריקאַנטען און סוחרים!
צוליב די קאַנאַליזאַציע-אַרבייט, וועלכע ס'קומט איצט פאָר אויף די צעגעלניאַנאַ-גאַס, האָב איך צייט-ווייליג מיין עקספּעדיציע איבערגעטראָגען
אויף קאַמיענאַ-גאַס 16
און בעט זעהר אַלע סחורות פון היינט אָן ביז צום אָפּרופען, צושיקען אויף קאַמיענאַ 16. מיט אַכטונג
עקספּעדיציע יאַסקאָוויטש, לאָדז,
צעגעלניאַנאַ 51, טעל. 38-47. 642

DR. med. DONCHIN
מאָניושקי 1
MONIUSZKI 1,
טעלעפאָן 9-97.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.
נעמט אָן טעגליך פון 10—1 מיטאָג און פון 4—7 נ.מ.
זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Dr. A. MAZUR
צוריקגעקעהרט.
וואָסבאָדני 65, טעל. 66-01

דער פעראיין פאַר יודישע פאָלקס-שולען און פאָרשול-ערציהונג
(צעגעלניאַנאַ 75)
איז מודיע, אַז פון דעם נייעם שול-יאָהר 1928/29 וועט געעפענט ווערען
אַ העבּרעאישער
גן-ילדים אויפ'ן נאָמען פון שלום-עליכם
דער „גן-ילדים“ וועט געפיהרט ווערען לויט די פאָדערונג פון דער מאָדערנסטער פּעדאַגאָגיק און וועט שטעהן אונטער דער לייטונג פון אַ קוואַליפיצירטער פרעבעליסטין.
איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 אין דער קאַנצעלאַריע פון „גן-ילדים“ צעגעלניאַנאַ 75, טעל. 34-13.

פּויליש בעוולה'ט אין רומעניע.

ווענן רומעניען קומט אונז אויס זעהר אָפט צו שרייבען. שוין אַ ביסעל צו אָפט.

און יעדעס מאָל, פערשטעהט זיך, נישט צום לויב פון דער דאָזיגער מלוכה, נישט אין צוזאַמענהאַנג מיט איהרע מעשים טובים.

עס איז גענוג צו דערמאָהנען דעם נאָמען רומענישער „סטודענט", רומענישער „אוניווערזיטעטס פּראָפעסאָר", כדי עס זאָל אויפקאָכען דאָס בלוט, און מ'זאָל מוזען שרייען פון די כלים.

עס איז אויך גענוג צו האָבען אין זינען, אַז געשיכטליך זענען די לעצטע פּאָגראָמען פּאָרגעקומען אין רומעניען...

זענען, זעלבסטפערשטענדליך, די פערשידענע בעטראַכטונגען וועגען איהרע אויפטוען לגבי יודען שטענדיג בעהאַנדעלט געוואָרען אין דער יודישער פּרעסע אויף אַ פערדינטען אופן. און די אויספיה־רונגען פלעגען שטענדיג זיין קלאָגליכע.

בעמערקען מוז מען דערביי, אַז אָפט איז עס פשוט אונהיימליך, וואָס מען ווערט געצוואונגען צוריקצוקעהרען זיך צו דער טעמא „רומעניען", בעת דאָס לאַנד געהער דאָך צו אונזערע פריינד, צו די פערבינדעטע — מען קושט זיך דאָך אַזוי אָפט אין די פּיטקעלעך, מען מאַכט פּאַראַדען — און דאָ: האַלט איין אין טאָדלען — ווידער קוזא, אָבער אַ פּאָגראָם וכדומה.

מען דאַרף דאָך געדענקען אין איידעלקייט, ווי זאָגט מען עס „נאָבלעס אָבליזש"...

אַ קליינינקייט עפּיס: אונזער איינציגער, פריינדליכער ראַנד־שכן, בעת אין איין זייט האָבען מיר „קאָרידאָרען" און אין דער צווייטער „רויטע לופּס".

איצט אָבער לאָזט זיך אויס אַ מעשה, אַז דער שלום־בית קאָן געשטערט ווערען, און דאָס — צוליב אַ „קליינינקייט" — צוליב'ן שול־וועזען.

דער קראָקאָווער „אילוסטר. קוריער צאָדזש." האָט פערפיהרט אַ העפטיגע קאַמפּאַניע געגען רומעניען, הלמאַי די רומענער האָבען אָנגעהויבען ענערגיש אויסצוראָטען די נישט רומענישע בירגער־עלעמענטען, און אויפ'ן ערשטען פייער זענען אַוועק די שולען פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

ערשט איצט האָט זיך די קראָקאָווער איינפלוסרייכע צייטונג געכאַפּט, אַז דער גאַנצער פּוילישער קולטור־דערציהערישער פערמעגען אין רומעניען איז בטל געוואָרען אין איין טאָג: פון חודש סעפּטעמבער 1922 יאָהר האָט מען אויפגעהערט צו הערען די פּוילישע שפּראַך אין די רומענישע שולען, ס'איז אַפילו פערבאָטען געוואָרען אין די דאָזיגע שולען צו מתפלל זיין אויף פּויליש.

דאָס איז — איינס, און אַז מען הויבט אָן צו זוכען פּולות, דערזעהט מען נאָך, און נאָך!

קען מען אַפילו זיך אַמאָל דערפילען אין דער הויט פון אַ פּוילישען יודען, וואָס האָט די וואָך געהאַט די געלעגענהייט צו געניסען פון אַ ביסעל ראַזוואָי־לעקטור...

אַזוי, למשל, איז די וואָך די וואַרשאָווער גאַסען אויסגעקלעפּט געוואָרען אַ ראַזוואָי־פּלאַקאַט, אין וועלכען עס ווערט צווישען אַנדערען געזאָגט:

„חברים און חברטעס: שטייענדיג אויפ'ן שוועל פון נייעם שול־יאָהר, רופען מיר אייך צו מעשים! זאָל קיין שום ביכעל נישט געקויפט ווערען ביי קיין יוד, קיין שום אָנצוג נישט געמאַכט ווערען ביי קיין יודישען שניידער, אַפילו קיין שום פעדער זאָל נישט געקויפט ווערען ביי קיין יוד.

זאָל אונזער אַקציע ווערען אַ התחלה צום פולשטענדיגען אָפּריינינגען פּוילען פון יודען".

אויך דאָס איז דאָך בלויז אַ קליינער פּרט פון דער גרויסער עולה, וואָס ווערט לגבי אונז בעגאַנגען.

און דער אויספיהר איז:

נאַרנישט אין דער וועלט ווערט פערלוירען! ווילענדיג־נישט־ווילענדיג, אַזוי־ווי מען שרייט אין וואַלד, אַזוי ענטפערט דאָס אכאָ.

איין האַנד וואַשט אָדער בעשמוצט די צווייטע האַנד!

מ"ן.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז־ און לונגען־קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

פון 11—2 און פון 5—7.

„אינטעליגענץ" מ'שטיינס געזאגט.

סקאַנדאַליעזע בעליידיגונג פון יודישע דאָקטוירים אויף אַ צוזאַמענפאָהר.

(קאָרעספּאָנדענץ פון טשעכאָטשינעק)

אויב אין די מאַסנגעבענדע קרייזען פון דער פּוילישער רעגירונג איז דאָ אַ בעגעהר צו לעבען בשלום מיט דער מינדערהייטס־בעפעלקערונג, וועלכע וואוינט אין פּוילען, מאַכען דאָס צונישט אומ־פערענטוואָרטליכע פּערזאָנען, וועלכע ווילען כאַפּען פיש אין מוטנע וואַסער.

אָט האָבען מיר געהאַט אַ מיאוס'ען פאַל אין טשעכאָטשינעק, אַ קור־אָרט, וואָס אויף 90 פּראָ, צענט בריננגען אַריין אין די שווערע מיליאָנען זלאָטעס נאָר יודען.

אין טשעכאָטשינעק האָט זייט 30 יאָהר אָנגעפיהרט מיט'ן קוראָרט אַנ'אַלטער פּאָלאַק, וועלכער איז אַ קאָנסערוואַטיסט און מסתמא אַנ'ענדעק, אַ געוויסער ראַטשינסקי. האָט ער געקיניגט אַזוי לאַנג ביז ס'איז געוואָרען אַ ליבעראַלע רעגירונג, וועלכע האָט אָנשטאָט איהם בעשטימט אַ ליבעראַלען מענשען, דעם יונגען אינזשינער סטאַניסלאַוו קאָזלאָווסקי. דער נייער קור דירעקטאָר האָט גענומען שאַפען אָרדנונג און גלייכצייטיג האָט ער געוואָלט הויבען דעם פּרעסטיזש פון טשעכאָטשינעק דערמיט, וואָס ער האָט גערופען אין טשעכאָטשינעק צום סוף פון סעזאָן אַנ'ערגענצונגס־קורס פון דאָקטוירים, וואָס דער עיקר מיין דערביי איז געווען, אַז דאָקטוירים פון גאַנץ פּוילען זאָלען פּערזענליך זיך בעקענען מיט די אייגענשאַפטען פון טשעכאָטשינעק און אַזוי אַ גאַך זאָל אין דער צוקונפט פערגרעסערט ווערען דער צופלוס פון די קורגעסט.

דער קור־דירעקטאָר האָט אָבער געהאַט געגנג שוועריגקייטען ביים אויספיהרען פון זיין געדאַנק און היפּטזעכליך צוליב מאַטעריעלע סיבות, ווייל ער איז אָפּהענגיג פון'ם געזונדהייטס־דעפּאַרטאַמענט ביים אינערן־מיניסטעריום. ער האָט זיך אַנ'עצה געגעבען דערמיט, וואָס ער האָט בעשלאָסען צו נעהמען פון יעדען בעטייליגטען דאָקטאָר צו 20 זלאָטעס פאַר'ן קורס און בעזונדער דאַרפען די בעזיצער פון די ווילעס ביישטייערן 30 זל. די קור־פערוואַלטונג האָט געגעבען 8000 זלאָטעס, דער מאַגיסטראַט פון טשעכאָטשינעק 5000 זלאָטעס

א. אַ. וו. ס"ה האָט געקאָסט די דאָזיגע אונטערנעהמונג 30,000 זלאָטעס, און קור־פערוואַלטונג האָט דערביי אַ דעפיציט פון 4000 זלאָטעס.

די פּאַכמעגישע זייט פון'ם צוזאַמענפאָהר האָט אינזש. קאָזלאָווסקי איבערגעגעבען די דריי דאָקטוירים, וועלכע פּראַקטיצירען אין טשעכאָטשינעק: די פּראָפ. לאַט, דאָצענט לענאַרטאָוויטש און ד"ר ראַדווען, דריי אָנהענגער פון פריהערדיגען דירעקטאָר ראַטשינסקי.

דער צוזאַמענפאָהר איז בעשטימט געוואָרען אויף דעם 1. ד. ח. און האָט געדאַרפט דויערן ביז דעם 5. ד. ח. ס'זענען פאָרגעזעהען אין סדר היום פערשידענע פאָרלעזונגען פון די גרעסטע פּראָפעסאָרען און געלעהרטע אין פּוילען, דאַן קומען פערוויילונגען, עקסקורסיעס און באַנקעטען.

אָבער באַלד פון אָנהויב איז געמאַכט געוואָרען אַ מיאוס'ער טריק לגבי די יודישע דאָקטוירים. מ'האָט אין די לעגיטימאַציעס, וואָס די קריסטליכע דאָקטוירים האָבען בעקומען, אויסגעפילט דעם נאָמען פון אַנטיילנעהמער מיט רויטער בליי און פאַר די יודישע דאָקטוירים מיט בלויער בליי.

צו דער בעטייליגונג האָבען געזאָלט קומען 550 דאָקטוירים פון גאַנץ פּוילען, געקומען זענען נאָר 350 וואָס פון זיי זענען ביז 100 יודען.

די באַמבע האָט געפּלאַצט. זונטאָג אינאָווענד בעת דעם באַנקעט, וועלכער איז געוואָרען איינגעאָרדנעט אין דילערס זאַלען, וואו די בלויע צייכענס האָבען געזאָלט געהען אין רעכטען פּשוט'ען רעסטאָראַציע־זאַל און די רויטע צייכענס לינקס אינ'ם גרויסען מאַלינאָווע־זאַל.

די יודישע דאָקטוירים האָבען זיך באַלד געכאַפּט, אַז דאָ קומט פאָר אַ בפיונ'דיגע סעפּאַראַציע פון די יודען און זייערע קריסטליכע קאָלעגען. זיי האָבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע ערטער, פּראָטעסטירט געגען אַזאַ אוועקזעצונג און זענען אַוועק אין דערבייאיגען קאַפע בריסטאָל.

אמת, באַלד איז געקומען צו לויפען פּראָפ. לאַט און זיך ענטשולדיגט מיט'ן מאָטיוו, אַז מ'האָט איהם געמאַכט אַ „קאַוואַל". אויך דער דירעקטאָר איז געקומען און באַלד קרקלערט, אַז דאָס וויל מען אָן איהם זיך נוקם זיין. דאָס האָט אָבער נישט בערוהיגט די יודישע דאָקטוירים.

אין „בריסטאָל" איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, אַז די אָרגאַניזאַטאָרען פון צוזאַמענפאָהר מוזען זיך עפענטליך ענטשולדיגען, ווייל זיי האָבען עפענטליך בעליידיגט די יודישע דאָקטוירים.

אויפ'ן צווייטען טאָג איז געקומען דער אמת'ער אינצידענט, וואָס דאָס האָט נאָכאַמאָל בולט בעוויזען, אַז די אָרגאַניזאַטאָרען האָבען בכיון מיאוס געהאַנדעלט לגבי די יודישע דאָקטוירים.

ווען אויפ'ן צווייטען טאָג האָט ד"ר פּראַשקער געוואָלט מאַכען אַנ'אינטערפּעלאַציע די אָרגאַניזאַטאָרען איבער זייער האַנדלונג האָט פּראָפ. לאַט איהם נישט געוואָלט צולאָזען צום וואָרט. ערשט נאָך דער אינטערווענץ פון דירעקטאָר קאָזלאָווסקי האָט פּראָפ. לאַט געגעבען דעם ד"ר פּראַשקער דאָס וואָרט און ער האָט אָנגעפרעגט, וואָס די אָרגאַניזאַטאָרען מיינען צו טון אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שענדליכער האַנדלונג.

אָבער אַלע האָבען אָפּגעענטפערט מיט אַ שטילשווייגען. וואָס דאָס האָט נאָך מעהר אויפגערעגט די יודישע דאָקטוירים און ס'איז געקומען צו סקאַנדאַלען נישט נאָר מצד די יודען, נאָר אויך מצד אַנדערע קריסטליכע דאָקטוירים.

באַלד האָבען די יודישע דאָקטוירים פערלאָזען דעמאָנסטראַטיוו דעם זאַל און אַראָפּגעריסען די אָפּצייכנונגען אין אויך באַלד פערלאָזט טשעכאָטשינעק.

ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס פון דעם גאַנצען אינצידענט צו מעלדען דעם געזונדהייטס־דעפּאַרטאַמענט און דער „איזבאַ לעקאַרסקאַ" און צו פערעפענטליכען וועגען גאַנצען ענין אין דער פּרעסע.

ב. פּאַרעצקי.

דער פּערפום־מאַגנאַט „קאַטי"

און זיין נייע שוואַרץ־מאה'דיגע צייטונג.

(אַ בריף פון פּאַריז).

אין פּאַריזער צייטונגס־קרייזען שפּילט זיך אָפּ זינט אַ קורצער צייט אַ סקאַנדאַל, וועלכער האָט אָנגענומען שאַרפע פאָרמען, און ס'איז כדאי זיך אָפּצושטעלען אויף איהם אויך פאַר די לעזער פון אַ יודישער צייטונג. עס האַנדעלט זיך וועגען דעם סקאַנדאַל צווישען דעם בעקאַנטען פּערפום־מאַגנאַט קאָטי, וועלכער איז אויך דער בעזיצער פון דער בעקאַנטער צייטונג „פיגאַראָ", און דער „פעדעראַציע פון די פראַנצויזישע צייטונגען".

ווי ס'ווייזט אויס, זענען די „ביזנעס" ביי דער אַריסטאָקראַטישער צייטונג „פיגאַראָ" צולעצט נעגאַנגען נישט אַמבעסטען, און איהר אינהאַבער, דער בעריהמטער מיליאָנער, דער פּערפום־מאַגנאַט קאָטי, האָט אָנגעהויבען צו זוכען סגולות, מיט וואָס צו הויבען דעם טיראַזש פון זיין צייטונג. ער האָט זיך מתקנא געווען אָן דער חברה פון „אַקסיאָן פראַנסעז", די יודען־פרעסערישע צייטונג פון אַנטלאָפענעם ראָהע, וועלכער אַרבייט רווקא נישט שלעכט. האַלטענדיג פון כלל, אַז „כל המיצר לישראל נעשה ראש", האָט ער זיך אָנגעבאָפט אָן שוואַרצבארד־פּראָצעס. קורץ פאַר'ן פּראָצעס און אין דער צייט פון פּראָצעס האָט ער געדרוקט אַ גאַנצע רייה אַרטיקלען אונטער זיין אייגענעם נאָמען, אין וועלכע ער האָט געוואָרפען מיט זלזולים אויף שוואַרצבאַרדען, שרייענדיג, אַז שוואַרצבאַרד האָט געאַרבייט פאַר די באָלשעוויקעס און האָט אויסגעפיהרט זיין טאָט לויט דעם אייפטראַג פון זיינע מאָסקווער חברים. דערביי האָט ער אָבער נישט פערגעסען אָנצוגרייפען יודען בכלל און האָט געליאַרעמט, אַז ס'רוב מאָסקווער קאָמיסאַרען זענען יודען, און נאָך פיל אַזעלכע באָבע־מעשיות לויט'ן אַלטען גוט בעקאַנטען נוסח פון אַלע אַנטיסעמיטען. זיין פערזוך האָט, ווי עס שיינט, זיך נישט איינגעגעבען און מען האָט געמוזט זוכען אַנדערע מיטלען אויסצובעסערען די „ביזנעס".

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט פראַנסואַ קאָטי אָנגעהויבען אַרויסצוגעבען אַ נייע גרויסע טעגליכע צייטונג אונטער'ן נאָמען „ל'אמי די פּעפּל" (דער פריינד פון פאָלק), אויף וועלכער ס'איז בעשטימט געוואָרען אַנ'אומערהערט נידעריגער פּרייז פון 10 סאַנטים. פּאַריזער טעגליכע צייטונגען, ס'הייסט פראַנצויזישע, אויך קלענערע פון ל'אמי דע פּעפּל", קאָסטען נישט ווייניגער פון 25 סאַנטים (אויך נענוג ביליג!) און ס'איז דעריבער קיין חידוש נישט, וואָס דער וואָל אויף דער גרויסער נייער צייטונג, האָט אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכע פער־וואונדערונג און אומרוהיגקייטען אין די קאַבינעטען פון די גרויסע צייטונגס־דירעקטאָרען...

הערווייל איז קלאָהר געוואָרען די ריכטונג, די צורה פון קאָטי'ס נייער צייטונג „ל'אמי די פּעפּל". זי איז אַ שוואַרצע. די לעצטע טעג דרוקט דרוקט די צייטונג אַ רייה גיפטיגע אַרטיקלען געגען די „פרעמדע", וועלכע, ווי די צייטונג שרייבט, פערפלייצען פּאַריז און פראַנקרייך בכלל און מאַכען אומגליקליך רוסלאַנד. „אַלע צרות", — שרייבט די צייטונג, — „וואָס פראַנקרייך איבערלעבט, קומען אָט פון די „פרעמדע", וועלכע שמוגלען זיך אַריין אומלעגאַל, אָהן ראָקומענטען (אַגב אַ שטיקעל מסירה'לע, ווי ס'פּאַסט פאַר די שוואַרצע חברה'ניקעס) אין פראַנקרייך און מאַכען פון איהר אַ תל. ווער איז שולדיג אין דער סנוואַלטיגען יקרות אויף דירות? — פאַרוואָס שטייגען די פּראָדוקטען אין פּרייז? — פאַרוואָס וואַקסט די צאָל פון די אַרבייטסלאָזע? און אין די אַלע פּורענויות, אַזוי ווי אין די אָפטע קאָמוניסטישע אַרויסטרעטונגען — זענען שולדיג די פרעמדע, וועלכע מען מוז אויסראָטען, אַרויסשיקען, פון וואַנען זיי זענען געקומען.

אַזעלכע און נאָך גיפטיגערע אַרטיקלען לויט'ן בעקאַנטען נוסח פון די שוואַרצע, דרוקט די צייטונג כסדר. זי געפינט אָבער נישט אין דער גאַנצער פראַנצויזישער פּרעסע קיין איינציגע צייטונג, וואָס זאָל איהר אונטערשטיצען אין איהרע נעמיינע, אומ־פערשעהמטע אָנפאַלען אויף די „פרעמדע".

די טעג איז דער בעקאַנטער פּובליציסט פּאָול לאַנדראָווסקי, שעף־רעדאַקטאָר פון דער נישט לאַנג נעגרינדעטער צייטונג „ל'אַמיטיע פראַנסע" (פראַנצויזישע פריינטשאַפט), אַרויסגעטראָטען מיט אַ שאַרפען אַרטיקעל געגען קאָטיס אָנפאַלען אויף די „פרעמדע", — די צייטונג „פראַנצויזישע פריינטשאַפט, וועלכע דערשיינט וועכענטליך אין פיר שפּראַכען: פראַנצויזיש, רוסיש, פּויליש און איטאַליעניש, איז נעגרינדעט געוואָרען דורך דעם בעקאַנטען, זעהר פּאָפּולערען און בעליבטען רעפּוטאַט שאַרל לאַמבער, געוועזענער דירעקטאָר פון „פרעמדען־ און נאַטוראַליזאַציע־דעפּאַרטאַמענט" אין הערייאָט קאַבינעט. רעפּוטאַט לאַמבער האָט זיך בעריהמט געמאַכט דורך זיין ענערגישען קאַמף, וועלכען ער פיהרט שוין איניגע יאָהרען פאַר דער ערלייכטערונג פון דער נאַטוראַליזאַציע פון אויסלענדער, און אַ ראַנק זיינע בעמיהונגען און ענערגישע אַרויסטרעטונגען אין פּאַרלאַמענט זענען מאַקע דאָ נישט לאַנג געמאַכט געוואָרען גרויסע פערליכטערונגען פאַר די, וועלכע ווילען זיך נאַטוראַליזירען.

איצט האָט רעפּוטאַט לאַמבער געגרינדעט די צייטונג „ל'אַמיטיע פראַנסע", וועלכע האָט זיך גע־שטעלט דעם צוועק די „פראַנצויזיש־אויסלענדישע דערנעהענטערונג". שוין באַלד אין די ערשטע נומערן האָט לאַמבער און פּאָול לאַנדראָווסקי אין זעהר וואַרעמע אַרטיקלען אָנגעוויזען, אַז פראַנקרייך האָט איהר וועלט־רוהם און איהר ענטוויקלונג צום טייל צו פערדאַנקען גרויסע „פרעמדע", איינגעוואַנדערטע גרויסע מענשען, וועלכע זענען שפּעטער געוואָרען גוטע און טרייע פראַנצויזישע בירגער און בייגעהאָלפען פראַנקרייך צו ווערען דאָס — וואָס זי איז.

אין זיין לעצטען אַרטיקעל געגען „ל'אמי די פּעפּל", ווייזט פּאָול לאַמבער אויף, אַז אַלץ, וואָס קאָטיס „10־סאַנטים־צייטונג" שרייבט געגען די „פרעמדע", איז שקר וכזב.

די צייטונג, — שרייבט לאַנדראָווסקי, — ווייסט גאַנץ גוט, אַז נישט נאָר פראַנקרייך, נאָר אַלע אַנדערע מדינות ליידען פון נאָכ'ן קריג און אַ מאַנגעל פון וואוינונגען און אין דער צרה זענען די פרעמדע פּונקט אַזוי פיל שולדיג, ווי די פראַנצויזען. דאָס איז נישט קיין ספּעציפיש פראַנצויזישע קראַנקהייט, נאָר אַ מכה, פון וועלכער עס לייַרט די גאַנצע וועלט. מכח דעם שטייגען פון די פּרייזען אויף פּראָדוקטען, איז נישט נאָר די „פרעמדע" זענען נישט שולדיג, נאָר פערקעהרט: פון 300.000 פרעמדע, וועלכע געפינען זיך אין פראַנקרייך, אַרבייטען פיל אין פעלד און פערמעס, קוילענגרובען א. אַ. וו. אַ ראַנק זייער פּראָדוקטיווער אַרבייט העלפען זיי צו לינדערען דעם קריזיס. וואָס אָנבעלאַנגט די רעוואָלוציאָנערע פּראָפּאַגאַנדע, מיט וועלכער „ל'אמי די פּעפּל" שרעקט זיינע לעזער, אָנווייזענדיג אויף די „פרעמדע", קען דינען אַלס בעסטער בעווייז, אַז צווישען די הונדערטער, וואָס זענען צוגעצוינגען געוואָרען צו גערישטליכער פעראַנטוואָרטונג פאַר די קאָמוניסטישע אַרויסטרעטונגען פון 5־טען אויגוסט, געפינט זיך נישט קיין איינציגער אויסלענדער.

אָט אַזוי מאַכט דער בעקאַנטער פּובליציסט פּאָול לאַנדראָווסקי צו נישט די אַרויסטרעטונג פון קאָטיס שוואַרצער צייטונג. אָבער צי דאָס וועט ווירקען אויף דער שוואַרצער חברה? — יעדענפאַלס מוז מען מיט צופרידענקייט פערצייכענען, אַז פראַנקרייך, וועלכע האָט שטענדיג געדינט אַלס וועג־ווייזער פון פרייהייט און גערעכטיגקייט פאַר דער גאַנצער וועלט, און האָט שטענדיג ברייט געעפענט די טירען פאַר אַלע, וואָס זוכען מיושר און אַ פרייע היימאַט, בלייבט אויך ווייטער טריי איהר נאָבעלער טראַדיציע פון הכנסת־אורחים!

נ. מעניק.

ניי'ער פאָלקסבּלאַט

דאָס לאָדזער לעבּען

ניי'ער פאָלקסבּלאַט

6 סעפּטעמבּער
דאָנערשטאָג
כא
אלול תרפ"ח

זון-אויפגאַנג 4.56
זון-אונטערגאַנג 6.16

אינטערנאַציאָנאַלער צוג דאַרף נישט אויסמיידען לאָדז.

נעכטיגע ספּעציעלע קאָנפערענץ.

(2) אין שייכות מיט'ן מעמאָריאַל, וועלכען דער היגער מאַגיסטראַט האָט אָפּגעשיקט צום באַהן־מיניסטעריום אין וועלכען עס פּראָטעסטירט זיך געגען דעם פּראָיעקט, אַז לאָדז זאָל אויסגעמיטען ווערען דורכ'ן אינטערנאַציאָנאַלען שנעל־צוג וואַרשאַ — פּאַריז — מאָסקווע, וועגען וועלכען מיר האָבּען שוין בשעתו מיטגעטיילט, איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ אין וועלכער עס האָבּען זיך בעטייליגט די אינוש. בּורקעוויטש און מיקאַלאַיעוו אַלס רעלעגאַטען פון באַהן־מיניסטעריום, דער לייטער פון דער אינדוסטריע־אָפּטיילונג ביי דער היגער וואָיעוואָדשאַפט, אינזש. ביער, וויצע־פּרעזידענט, ה' ראַפּאַלסקי, דער שטאָטישער סטאַראָסטע ה' סטושעמינסקי, פּרעזעס פון שטאָט־ראַט אינזש. האָלצגרעבּער, דירעקטאָר פון פּוילישען אינדוסטריע־פערבּאַנד אין פּוילען ד"ר באַרטשינסקי, ה' אַלבּרעכט, אַל׳ס רעלעגאַט פון לאַנדעס־פערבּאַנד פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע ה' פּירלער, אַלס רעלעגאַט פון קריסטליכען סוחרים און אינדוסטריעלער פעראיין, און ה' זאַקס, אַלס רעלעגאַט פון צענטראַלען סוחרים־פעראיין.

די קאָנפערענץ עפענט אויף דער רעלעגאַט פון באַהן־מיניסטעריום, וועלכער ערקלערט, אַז דער פּראָיעקט אַז דער אינטערנאַציאָנאַלער צוג זאָל געהן דורך קוטנאָ־סטשאַלקאָווא און נישט דורך לאָדז, איז ענטשטאַנען צוליבּ דעם, וואָס דער שנעל־צוג, געהענדיג דורך קוטנאָ, וועט זיך איינבּרענגען איבּער רינגע 90 קילאָמעטער, וואָס סעם מאַכט אויס איבּער אַ שעה — צייט.

וואָס איז שייך ווידער דער מורא, אַז דורך דעם פּראָיעקט, וועט לאָדז פערלירען דעם דירעקטען קאָנטאַקט מיט אויסלאַנד, לעגט דאָס באַהן־מיניסטעריום פאָר פאָלגענדען פּראָיעקט:

די צוגען 309 און 310, וועלען אָנקומען אויף דער באַהן־סטאַציע קיין כאָיני, צו יעדען פון די צוגען וועט ווערען צוגעשפּאַנט אייניגע וואַגאָנען, וועלכע וועלען די לאָדזער פּאַסאַזשירען איבּערפיהרען דורך רעטקין—קאַליש קיין פּויזען, וואו עס וועט אויף זיי וואַרטען דער אינטערנאַציאָנאַלער צוג.

געגען דעם פּראָיעקט איז שאַרף אַרויסגעטרעטען ד"ר באַרטשינסקי, וועלכער האָט זיין אַרויסטריט מאָטיווירט דערמיט, וואָס ערשטענס איז פון לאָדז צו דער באַהן־סטאַציע אין כאָיני בכלל נישט פערהאַן קיין בעקוועמער צופאָהר, צווייטענס, וועט לענדיג פאָהרען אַזוי ווייט, וואָלט דער פּאַסאַזשיר געמוזט אַרויספאָהרען פון לאָדז מינדעסטענס 6 אַ זייגער פאַרנאַכט, בעת דירעקט מיט'ן אינטערנאַציאָנאַלען־צוג דורך לאָדז, פאָהרט מען אַרויס 11 אַ זייגער אין אָווענד, און דער פּאַסאַזשיר וואָלט אַזוי־ערנאָך געמוזט פערלירען איבּעריגע שעה'ן, אין וועלכע ס'ווערען ערלעדיגט האַנדעלס און פּריוואַט געשעפטען. דריטענס, זאָגט ווייטער ד"ר באַרטשינסקי, אויב עס געהט דעם באַהן־מיניסטעריום אין איינבּרענגען זיך אַ שעה־צייט, וואָלט זי זיך די שעה געקענט איינבּרענגען אויף אַנ'אַנדערן אופן, דהיינו, עס זאָלען נישט קאָנטראָלירט ווערען אויף די גרענ־ניצען דאָס באַגאַזש און די פּעסער, וואָס עס איז גורם צו אַ בּהנמ'דיגען אויפענהאַלט פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען־צוג אויף איבּער דריי שעה, בעת די קאָנטראָלעס קענען געמאַכט ווערען, בעת דער צוג האַלט אין געהן.

ווייטער רעדט ד"ר באַרטשינסקי, וועגען דעם, וואָס לאָדז, אַל סדי הויפּט־שטאָט פון דער פּוילישער אינדוסטריע, ווערט דורכ'ן באַהן־מיניסטעריום אינ־גאַנצען איגנאָרירט, בעת אין קליינע שטעטלעך, וועלכע האָבּען נישט קיין שום בעדייטונג, בויעט דאָס באַהן־מיניסטעריום וואָקזאַלען, האָט דאָס מיניסטעריום אויף אַזעלכע צוועקען פאַר לאָדז און קאַלושקי, נישט קיין געלד און ה' באַרטשינסקי פערענדיגט מיט דער בּקשה, אַז די רעלעגאַטען זאָלען בעאיינפלוסען דאָס מיניסטעריום אָפּצוזאָגען זיך פון זייער פּראָיעקט.

אין רעמזעלבּען זין זאָגען זיך אַרויס די איבּעריגע רעדנער.

אויף די אַלע רעדעס האָט געענטפערט דער צווייטער רעלעגאַט פון באַהן־מיניסטעריום ה' בּורקעוויטש, וועלכער האָט ערקלערט, אַז צוליבּ דעם, וואָס די שנעלען אונטער די שינעס זענען אין פּוילען געמאַכט פון האָלץ, קען דאָס פּוילישע באַהן־וועזען זיך קיינמאָל נישט אויסגלייכען אין דער שנעל־קייט פון די באַהנען מיט די אויסלענדישע, וועלכעס באַהן־וועגען עס זענען געבּויעט פון בעטאָן.

בעת אַנ'אויסלענדישע באַהן מאַכט אַדורך אין משך פון אַ שעה 120 קילאָמעטער, מאַכט די פּוילישע נאָר 70 קילאָמעטער און דאָס באַהן־מיניסטעריום כאַפּט זיך דעריבּער אָן יעדען מיטעל, וואָס וואָלט געקענט פערשנעלערען דעם לויף פון די פּוילישע באַהנען.

טראָצדעם אָבּער, האָט ה' בּורקאָווסקי פערזיכערט, וועט ער די מיינונג פון די לאָדזער פאַרשטעהער פאָרלעגען דעם באַהן־מיניסטעריום.

די אונאָרדנונגען אויף דער אַנדזשעיעווער באַהן־סטאַציע.

אָפּקלאַנגען פון דער שוידערליכער באַהן־קאַטאַסטראָפע.

די שוידערליכע קאַטאַסטראָפע אין אַנדזשעיעוו וועגען וועלכער מיר האָבּען מיטגעטיילט אין אונזער נעכטיגען נומער האָט אַרויסגערופען אַ גוואַלדיגע אויפרעגונג ביי דער גאַנצער לאָדזער בעפעלקערונג בפרט ביי די וואָס האָבּען זומער־וואוינונגען אין אַנדזשעיעוו און ווישניאָווא גורא.

נאָכמעהר אויפרעגונג האָט אַרויסגערופען די האַלטונג פון דער באַהן־מאַכט אין אַנדזשעיעוו, די דאָרטיגע איינוואוינער האַלטען, אַז שולדיג אין דער קאַטאַסטראָפע איז אינגאַנצען די דאָרטיגע באַהן־מאַכט, וועלכע האָט איבּערהויפּט גרינג־געשעצט די פּאַסאַזשירען און זאָרגט נישט קיינמאָל פאַר זייער בעקוועמליכקייט.

איצט גיט מען אונז איבּער הענגען פאָלגענדען אויפרעגענדען פאַקט: ווי מיר האָבּען שוין נעכטען מיטגעטיילט איז דער קערפּער פון פרוי כמעלניצקא וועלכע איז בעת דער קאַטאַסטראָפע דערהרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט, געבּליבּען אין אַנדזשעיעוו, ווייל די פּאָליציי האָט נישט ערלויבּט אַריבּערפיהרען קיין לאָדז. דער קערפּער איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אין אַ קאַמער ביי דער סטאַציע.

נאָכמיטאָג זענען קיין אַנדזשעיעוו געקומען צו־פאָהרען 2 משמורים פון „חסד של אמת“, וועלכע האָבּען געוואָלט בלייבּען ביים קערפּער. דער באַהן־בעאַמטער האָט זיי אָבּער נישט ערלויבּט צו בלייבּען ביים טויטען־קערפּער. דערווייל האָט זיך אַרויסגע־שטעלט, אַז אין דער קאַמער לויפען אַרום שטשורעס, איז די משומרים ערשט אויפסניי קלאָר געוואָרען, אַז זיי מוזען זיין אין קאַמער ביים טויטען־קערפּער.

דער באַהן־בעאַמטער האָט אָבּער פון דעם אַלעמען נישט געוואָלט וויסען „ער וועט נישט ערלויבּען“! און ס'האָבּען נישט געהאָלפען קיין שום טענות און ווענדונגען. די משמורים האָבּען אָבּער נישט געקענט פועל'ן ביי זיך צו לאָזען דעם טויטען קערפּער אויף הפקר, זענען זיי געבּליבּען פון אויסען און יעדע פאַר מינוט אָנגעקלאַפּט אָן די וואַנט, כדי איבּערצושרעקען די שטשורעס. אָבּער דער באַהן־בעאַמטער האָט זיי אויך דערין געוואָלט שטערען. ס'איז געגען געזעץ — ער קען עס נישט ערלויבּען.

אין דער פריה איז אָנגעקומען אַנ'ערלויבּניש פון פּראָקוראָר פאַר די משמורים צו בעוואַכען דעם קערפּער פון דער פרוי.

(ב) אויפ'ן אָרט פון'ם געשעהעניש זענען אַרויסגעפאָהרען דער פּראָקוראָר אינרעצקי סטאַראָסטאַ זשעווסקי און קאָמיסאַר נאָוואַק. נאָכדעם, ווי דער פּראָקוראָר האָט אויסגעהערט אַלע עדות, באַהן אַרבּייטער און די פּאַסאַזשירען האָט ער פעראָרדענט איבּערצופיהרען כמעלניצקי'ס קערפּער קיין לאָדז.

בעת דער אויספאָרשונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַ גאַנצע רייה אונרעגולאַציאַרע „אָרד־נונגען“ אויף דער סטאַציע. די פלאַנטען פלעגען נישט בעלויכטען ווערען, ס'איז נישט געווען קיין ספּעציעלער בעאַמטער, וועלכער זאָל אָפּהיטען די לאָקאָמאָטיוען, וועלכע פלעגען מאַנעווירען א.אַ.וו.

די איינוואוינער פון אַנדזשעיעוו האָבּען שוין לאַנג געפאָדערט, אַז די סטאַציע זאָל בעלויכטען ווערען, זייער פאָדערונג איז אָבּער נישט ערפילט געוואָרען. די אויספאָרשונג ווערט ווייטער געפיהרט.

(—) נעכטען אין אָווענד איז פון אַנדזשע־יעוו געבּראַכט געוואָרען דער קערפּער פון דער טראַגיש אומגעקומענער פרוי כמעלניצקא, דער קערפּער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן בית־החיים. אויך דער קערפּער פון דער פרוי דרוד־קער, וועלכע איז שווער פערוואונדעט געוואָרען בעת דער קאַטאַסטראָפע און איז געשטאָרבּען אין פּאָר־נאַנסקי'ס שפּיטאָל, איז איבּערגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן בית־החיים.

די לויה וועט פאָרקומען היינט. מיט דער לויה בעשעפטיגט זיך „חסד של אמת“.

אין רעזולטאַט פון דער פּאָליצייאישער אויס־פאָרשונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז שול־דיג אין דער קאַטאַסטראָפע נעבּען אַנדזשעיעוו, וועלכע האָט געקאָסט צוויי מענשליכע לעבּענס, זע־נען: דער פוהרמאַן, וועלכער איז אַריבּערגעפאָהרען דעם שלאַבּאַן, בעת די באַהן האָט געהאַלטען אין וועקסלען און דער שלאַבּאַן־בעאַמטער אַדאַם קאַ־כאַנאָווסקי, וועלכער האָט נישט פערמאַכט דעם שלאַבּאַן בעת'ן מאַנעווירען פון די וואַגאָנען.

לויט אַ פעראָרדנונג פון נאַטשאַלניק פון דער באַהן־עקספּלאָאַטאַציע־אָפּטיילונג ה' קורטשעגאָוו־סקי איז דער שלאַבּאַן־בעאַמטער קאָכאַנאָווסקי אָפּ־געשטעלט געוואָרען אין זיין אַמט און ער ווערט צו־געצויגען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר נישט געהעריג ערפילען זיינע פליכטען.

ווידער אַנ'אַפערע מיט פאַלשע וועקסלען

(2) מיט אייניגע מאָנאַטען צוריק איז צו דער פירמע סטעפאַן און שותפים אויף פּיעטריקאָווער 145 געקומען אַ געוויסער שלום וואַרשאַווסקי פון פּריהייטס־פּלאַץ 3 און, פאָרשטעלענדיג זיך אַלס אַגענט פון אַנ'אויסלענדישער פירמע, האָט ער ביי דער פירמע סטעפאַן און שותפים איינגעקויפט אַ וואַגאָן וואָלענעם אָפּפאַל און אָפּגערעכט מיט קונ־דישע וועקסלען, וועלכע זענען געווען צאָהלבּאַר אין סאָסנאָוויץ, טשענסטאָכאָו, בענדין און וואַרשאַ.

יענע וואָך זענען אַ טייל פון די וועקסלען פעליג געוואָרען און זענען צוריקגעקומען מיט פּראָטעסטען.

די פירמע סטעפאַן און שותפים האָט זיך דאַן אָנגעהויבּען צו אינפאָרמירען וועגען די אויסשטע־לער, און זי האָט זיך דערוואוסט, אַז די אַלע אויס־שטעלער וואוינען שוין לאַנג נישט אויף די אָנגעגע־בּענע אַדרעסען.

די דערמאָנטע פירמע האָט דאַן די וועקסלען איבּערגעגעבּען דעם אויספאָרשונגס־אַמט, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז אַלע וועקסלען, וועלכע וואַרשאַווסקי האָט געגעבּען דער פירמע סטעפאַן און שותפים זענען פאַלשע.

אויסער דעם האָט זיך דער אויספאָרשונגס־אַמט דערוואוסט, אַז וואַרשאַווסקי האָט אויף אַזאַ אופן בעשווינדעלט אַ גאַנצע רייה פירמעס, נעה־מענדיג ביי זיי מאַנופאַקטור־סחורות אויף אַ סומע פון טויזענדער זל. און אָפּגערעכט מיט נאָכגעמאַכטע אָדער געפעלשטע וועקסלען.

וואַרשאַווסקי'ן האָט מען שוין אין לאָדז נישט געפונען און עס איז נאָך איהם נאָכגעשיקט געוואָרען שטעקבּריף.

פּאָליציי האָט בעקומען אַ פערטרוֹיליכע ידי־עה, אַז דער אַנטלאָפענער וואַרשאַווסקי בעהאַלט זיך אין טשענסטאָכאָו, און באַרט אַהין זענען טאַקע אַרויסגעפאָהרען אייניגע אַגענטען, וועלכע האָבּען איהם אַרעסטירט אין אַ רעסטאָראַציע און איהם געבּראַכט צופיהרען קיין לאָדז.

אַקציע אויסצובילדען יודישע דראָשקאַזשעס אַלס שאָפער.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, וואָס די דראָש־קעס ווערען ביסלעכווייז אַרויסגעשטופּט דורך די אויטאָס, האָט דער האַנדווערקער־פעראיין, אַגראָ־דאָווע 9, סעקציע דראָשקע־בּעזיצער, בעשלאָסען פאָרצונעהמען אַ ברייטערע אַקציע, כדי אויסצובּיל־דען יודישע דראָשקאַזשעס אַלס שאָפער.

אַ דעלעגאַציע פון פעראיין, וואָס איז בע־שטאַנען פון די ה"ה: בערקאָוויטש, טרייסטערמאַן און שימקעוויטש, האָט אָבּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן פּרעזעס פון דער קהלה ה' מינצבּערג, ווע־מען עס איז דערלאַנגט געוואָרען אַ מעמאָריאַל וועגען דער פראַגע מיט דער בּיטע צו בעשטימען אַ גרעסערע סובּסידיע פאַר דער ערשטער גרופּע פון 16 פּערזאָן.

דער פּרעזעס מינצבּערג האָט צוגעזאָגט די פראַגע פאָרצושטעלען אויף דער נאָהנטסטער פער־וואַלטונגס־זיצונג, פערזיכערענדיג דערביי אונטער־צושטיצען די ווענדונג.

אַזאַ ווענדונג איז אויך געמאַכט געוואָרען צום רעטונגס־קאָמיטעט אין לאָדז.

עס איז דעריבּער צו האָפען, אַז די אַקציע וועט אין קורצען געקריינט ווערען מיט ערפאָלג.

די קאַנאַליזאַציע אַרבּייטען און די סטאַציעס פון די דראָשקאַזשעס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס דער מאַגיסט־ראַט פיהרט ענערגיש אַדורך די קאַנאַליזאַציע־אַר־בּייטען, ווערען כסדר בעס'ולה'ט די דראָשקאַזשעס, ביי וועלכע מען נעהמט צו די סטאַציעס פאַר זיי־ערע דראָשקעס. אין אַזאַ פאַל גיט מען אָב די אויטאָס אַ פּלאַץ צום שטעהן און אַ גאַס דערנעבּען, און די דראָשקעס — נישט.

אַזוי ווי עס ווערען אַלץ, וואָס מעהר גאַסען אַרומגענומען מיט די קאַנאַליזאַציע־אַרבּייטען, האָט אַ דעלעגאַציע פון האַנדווערקער פעראיין אַגראָדאָ־וואַ 9, סעקציע דראָשקע־בּעזיצער, אינטערוועניערט וועגען דער פראַגע אין דער שטאָדטישער סטאַ־ראָסטווע, ביילעגענדיג אַ געהעריגען מעמאָריאַל.

דער פאָרשטעהער פון דער סטאַראָסטווע האָט צוגעזאָגט די פראַגע אונטערצושטיצען ביי דער פּאָליציי־קאָמענדע, צו וועמען דער מעמאָריאַל ווערט איבּערגעשיקט.

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1910.

(2) מאָרגען דאַרפען זיך צושטעלען אין דער מיליטעריש־פּאָליצייאישער בּיוראָ אויף פּיעטריקאָ־ווער 212 אַלע מאַנסלייט, וועלכע זענען געבּוירען אין 1910, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 2־טען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען, וועלכע הייבּען זיך אָן מיט די בּוכשטאַבּען:

O. P. R. S. Sz. T. U. W. Z. Ż.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8־טען פּאָ־ליציי־קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען, וועל־כע הייבּען זיך אָן מיט די בּוכשטאַבּען:

A. B. C. D. E. F. G.

בּיליגער געוואָרען.

(ב.) נעכטען, איז אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר סקאַלסקי פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער שטאָטי־שער קאָמיסיע צו אונטערזוכען די אויסהאַלטונגס־קאָסטען פון אַנ'אַרבּייטער־פאַמיליע.

די קאָמיסיע האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין חודש אויגוסט איז, אין פערגלייך מיט'ן חודש יולי בּיליגער געוואָרען די אויסהאַלטונגס־קאָסטען פון אַנ'אַרבּייטער־פאַמיליע אויף 3,47 פּראָצענט.

שטרענגע אויפזיכט איבּער דעם 8־שעה'דיגען אַרבּייטס־טאָג.

(2) נעכטען איז אין אַרבּייטס־אינספּעקטאָ־ריאַט אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ קאָנפערענץ, אין וועלכער עס האָבּען זיך בעטייליגט אַלע קרייז־אינספּעקטאָרען ווי אויך פאָרשטעהער פון אַלע היגע אַרבּייטער־פעראיינען. פון זייט יודישע אַרבּייטער זענען געווען פאָרטרעטען די ראַטמענער טיל־מאַן און מאָרגענטאַל.

אויף דער דערמאָהנטער קאָנפערענץ איז אַ־רויסגעגעבּען געוואָרען דער ענין, וואָס אייניגע היגע פאַבּריקען טוען זיך נישט צופּאַסען צום אַכט־שעה'דיגען אַרבּייטס־טאָג און טראָץ אַלע אינטער־ווענצען פון אַרבּייטס־אינספּעקטאָר און אויפאָרדע־רונגען פון די אַרבּייטער־פעראיינען, אַרבּייטען ווייטער די אַרבּייטער לענגער ווי אַכט שעה.

נאָך אַ לענגערע דיסקוסיע איז אָנגענומען געוואָרען אַ בּעשלוס, יעדע וואָך צו מאַכען אַנ'איבּערזיכט אין די פאַבּריקען, און אויבּ עס וועט זיך אַרויסווייזען, אַז די אַרבּייטער ווערען אין זיי בעשעפטיגט לענגער, ווי אַכט שעה, וועלען די אינהאַבּער פון די פאַבּריקען פערעפענטליכט ווערען אין דער פּרעסע און וועלען צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

לאָדזער פייערלעשער בעקומען אַנ'אויסצייכנונג.

(—) דער קאָמענדאַנט פון די היגע פייער־לעשער, ה' גראָהמאַן, האָט דערהאַלטען אַ דעפּע־שע, אין וועלכער עס ווערט איהם מיטגעטיילט, אַז אויף דעם וועלט־פייערלעשער־צוזאַמענפאָהר, וועל־כער איז פאָרגעקומען אין טורין (איטאַליען), האָבּען די היגע פייערלעשער־דעלעגאַציע, וועלכע האָט רע־פּרעזענטירט גלייכצייטיג די פּוילישע פייערלעשער בעקומען דעם טיטול פון וועלט־מייסטערשאַפט פאַר זייערע רעמאָנסטרירטע איבּונגען.

עס איז כדאי צו דערמאָנען, אַז אויפ'ן וועלט־פייערלעשער־צוזאַמענפאָהר זענען געווען פערטרע־טען 34 מלוכות.

בּלוטיגער צוזאַמענשטויס צווי־שען אַ טראַמוואַי און אַ וואַגען.

(—) נעכטען, אַרום פינף אַ זייגער נאָכמי־טאָג, בעת דער זגערזשער טראַמוואַי איז געבען ראַ־דאָגאָשטש פערבּייגעפאָהרען דעם דורכפאָהר, האָט ער זיך אָנגעשטויסען אין אַ וואַגען.

די פאָלגען פון דעם צוזאַמענשטויס זענען געווען טראַגישע: דער וואַגען איז שטאַרק צו־שעדיגט געוואָרען, ביידע פערד זענען שרעקליך צע־קלאַפּט און צוקאַלעטשעט געוואָרען און דער פוהר־מאַן, אַ געוויסער יוזעף קאָלבּערט, אַראָבּפאַלענדיג פון וואַגען, איז ער אַרונטערגעפאַלען אונטער די טראַמוואַי־רעדער און איז זעהר שווער פערוואונ־דעט געוואָרען.

פּאָגאָטאָוויע האָט דעם פערוואונדעטען אָפּ־געפיהרט אין שפּיטאָל, וואו ער ראַנגעלט זיך מיט'ן טויט.

סכסוך פון דער נאפט־געז. „פאלמין" מיט דער רעגירונג

די געזעלשאפט געוואלט העכערן דעם פרייז פון נאפט אויף 6 פראצ. - מיניסטער קוויאטקאווסקי זיך אפגעזאגט צו בעשטעטיגען די הוספה. - די אייגענטימער פון די בענזין־רעזערוואארען ערקלערען א איטאליענישען שטרייק.

ווארשא, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי בעקאנט האט די פערוואלטונג פון דער נאפט־געזעלשאפט „פאלמין" אויף א בעראטונג אין לעמבערג בעשלאסען צו העכערן דעם פרייז פון נאפט אויף 4 גראשען דעם ליטער, דאס הייסט, אז די בעפעלקערונג וואלט געדארפט באהלען פאר נאפט מיט 6 פראצענט טייערער. די פארשטעהער פון דער רעגירונג אין „פאלמין" זענען איינגעגאנגען אויף דער דאזיגער הוספה.

דערווייל האט זיך אבער פון דעם פאל דערוואוסט דער האנדעלס־מיניסטער קוויאטקאווסקי, וועלכער האט טעלעגראפיש מיטגעטיילט דער פערוואלטונג, אז ער איז געגען דער העכערונג פון פרייז און אז די רעגירונג וועט די הוספה נישט בעשטעטיגען.

אין שייכות מיט דעם דאזיגען אינצידענט האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז דער דירעקטאר פון „פאלמין" וועט אראפ אין דימיסיע.

פון דער צווייטער זייט אבער האבען די בעזיצער פון אייל און בענזין אין פוילען ערקלערט א'נ איטאליענישען שטרייק געגען דער רעגירונג. און כמעט אין גאנץ פוילען זענען די בענזין רעזערוואארען נישט טעטיג.

ווי מען שמועסט, האט די רעגירונג בדעה צו צווינגען די אייגענטימער פון די רעזערוואארען אויפצוהערען דעם שטרייק. עס איז אבער א גרויסע פראגע צי זי וועט עפעס פועל'ן, ווייל ליידער זענען די אייגענטימער נישט קיין פוילישע בירגער, נאר שוועדען און אמעריקאנער.

„פיאסט" שטעלט פעסט,

אז די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען איז א פאטאלע.

ווארשא, 5. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). נעכטען און היינט זענען פארגעקומען בעראטונגען פון „פיאסט", אויף וועלכע ס'זענען בעטראכט געווארען די פאליטישע און ווירטשאפטליכע לאגע פון פוילען.

אלס רעזולטאט פון די בעראטונגען, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וואס שטעלט פעסט, אז די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען איז א פאטאלע, און עס איז דעריבער נויטיג, אז אלע פוילישע פארטייען זאלען, נישט קוקענדיג אויף די פאליטישע געגענזאצען, צוזאמענארבייטען ביים לעזען די ווירטשאפטליכע פראבלעמען אין פוילען. א חוץ דעם איז אויך בעשלאסען געווארען, אז די פארטיי דארף זיך אקעגענשטעלען געוויסע שריט פון דער רעגירונג.

דער'הרג'עט געווארען ראבינער לעא האריסאן.

ניו־יארק, 5. (יט"א טעלעגראפיש) אין סאן לואי איז ג: דער אונטערערדישער באהן אראפגעפאלען דער ראבינער לעא האריסאן, וועלכער שטאמט פ: ליווערפול, און איז דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט.

א רוסישע מאנארכיסטישע צייטונג

וועגען דער קאלאניזאציע אין ביר־בידזשאן.

ריגע, (יט"א). דער לירער פון די רוסישע מאנארכיסטען אין לעטלאנד און רעדאקטאר פון דער מאנארכיסטישער צייטונג אין ריגע „סלאווא" בעלאצעטאוו האט פערעפענטליכט א לענגערען ארטיקעל וועגען דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוויעט־רוסלאנד בכלל און אין ביראה־בידזשאן בפרט. בעלאצעטאוו ווייזט אן, אז צוליב די אונערטרעגליכע בעדינגונגען, וואס זענען געשאפען געווארען פאר א גרויסען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין סאוויעט־רוסלאנד איז גאנץ־פערשטענדליך דער דראנג פון די יודען צו ערד־ארבייט.

צום בעדויערען — שרייבט די צייטונג — האבען די דאזיגע פרובען ביז־איצט, צוליב פערשידענע טעמים ,זיך ארויסגעוויזען פאר נישט זעהר גינסטיגע. די הויפט־סיבה איז, וואס אין אלע פאלען איז דער ארטיגער איינגעזעסענער בעפעלקערונג אויסגעקומען זיך צונויפצופרעסען, כדי צו מאכען ארט פאר די צוגעקומענע יודען און דאס האט גלייך אין אנהויב געבראכט צו פערשארפטע בעציהונגען. ביי אזעלכע בעדינגונגען איז וויכטיג געווען צו געפינען אזא געביט פאר דער יודישער קאלאניזאציע, וואס זאל פערמאגן פרייע פון קיינעם נאך נישט פערנומענע ערד־שטחים, און מען האט זיך אפגעשטעלט אויף ביראה־בידזשאן.

„עס קען קיין צווייפעל נישט זיין — שרייבט ווייטער די מאנארכיסטישע צייטונג — אז יעדע קומענדיגע, נישט־באלשעוויסטישע רוסישע רעגירונג וועט אקצעפטירען דעם בעשלוס, לויט וועלכען ביראה־בידזשאן איז ענטגילטיג אפגעגעבען געווארען דעם יודישען פאלק, מחמת אין דעם פאל ווערען נישט אנגעריהרט די דירעקטע אינטערעסען פון רוסישען פאלק. ד.ה. מען נעהמט נישט אפ אפילו טיילווייז בעזעסענע ערד, ווי דאס קומט פאר און איראפעאישען רוסלאנד. דער אוועקשוואום פון דער מאסע ארבייטסלאזע יודען וועט העלפען אפשוואכען דעם ווירטשאפטליכען קאמף, וועלכער וועט און פערמיידליך אויסברעכען אין איראפעאישען רוסלאנד צוליב דער גערעכטקייט פון דער בעפעלקערונג. די יודען־שנאה וועט זיכער אפגעשוואכט ווערען, אויב א טייל יודען וועלען אריבערוואנדערען אין נייעם געביט, וואו זיי וועלען פאר זיך געפינען א פאסענדען ארבייטס־פעלד!" — פערענדיגט די צייטונג.

—:o:—

אמעריקאנער פערזיכערונגס־געזעלשאפטען ווילען שוין צאהלען פאר די פאליסען פון די פוילישע בירגער 30 פראצענט.

אין דער I־טער און II־טער אינסטאנץ האבען די געזעלשאפטען פערשפילט.

ווארשא, 5. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). ווי בעוואוסט איז צווישען די פוילישע בירגער, וואס האבען פערזיכערונגס־פאליסען פון אמעריקאנישע געזעלשאפטען און די דערמאנטע געזעלשאפטען. ענטשטאנען א סכסוך צוליב דעם, וואס די אמעריקאנישע פערזיכערונגס־געזעלשאפטען האבען זיך אבגעזאגט אויסצוצאהלען די פאליסען פון די פוילישע בירגער, אזוי לאנג ווי זיי וועלען נישט צוריקבעקומען זייערע חובות פון סאוויעט־רוסלאנד.

אין די פראצעסען, וואס עס זענען פארגעקומען וועגען דעם סכסוך אין אמעריקא האבען די פערזיכערונגס־געזעלשאפטען אין 1־טער און 2־טער אינסטאנץ פערשפילט. איצט ווילען שוין די בעזעלשאפטען אויסצאהלען 30 פראצענט, די יוריסטען פאדערן אבער 70 פראצענט. דער פראצעס וועט זיך דעריבער ווייטער פערציהען.

סך־הכל האנדעלט זיך דא וועגען א סומע פון 10 מיליאן דאלאר.

—:o:—

דער גר'יסער סקאנדאל ארום דעם עופות־טרעסט אין ניו־יארק.

2 פערזאן ארעסטירט אין צוזאמענהאנג מיט'ן באמבען־אטענטאט אין ברוקלין.

ניו־יארק. (י. ט. א.) די אויספארשונג ארום דעם באמבען־אטענטאט געגען כשר־בעפליגעל הענדלער האזענפראסס אין ברוקלין, נעהמט ארום אלץ ברייטערע קרייזען, עס זענען שוין ארעסטירט געווארען 2 פערזאן אונטער דעם חשד, אז זיי האבען א שייכות צום דאזיגען אטענטאט. געגען איינעם פון די ארעסטירטע, דעם פארזיצער פון א. ג. עופות־טרוסט דוד הירשהארן איז חוץ דעם פערפיהרט געווארען א פראצעס פאר אויפשרויפען די פרייזען אויף עופות. דער צווייטער ארעסטירטער איז א געוויסער דוד דיקמאן. בייזע ארעסטירטע לייקבנין, אז זיי זאלען האבען עטוואס געמיינזאמעס מיט'ן באמבען־אטענטאט געגען האזענפראטס, עס ווערען ערווארט ווייטערע ארעסטען.

עס ווערען ארויסגערוקט פאדערונגען, אז די רבנים־ארגאניזאציעס זאלען פערנעהמען א שטעלונג צו דער אפערע אין יודישען עופות־האנדעל. ווי עס יוערט בערעכענט, פלעגט דער כשר־עופות־טרעסט אויסזויגען איבעריגע 12 מיליאן דאלאר פון דער ניו־יארקער יודישער בעפעלקערונג. אנשטאט 3–4 צענט האט דער עופות־טרעסט פערדינט ביז 10 צענט אויף א פונט פלייש.

א איטאליעניש־שווייצארישער קאנפליקט

צוליב'ן ארעסטירען מאטעאטיס מערדער.

גענף, 5. (אטע) צווישען דער שווייץ און איטאליען איז אויסגעבראכען א קאנפליקט אין שייכות מיט דעם ארעסטירען און אוועקפיהרען מאטעאטי'ס מערדער ראסי, די שווייצארישע מאכט האט פעסט געשטעלט, אז אין דער נאכט, ווען מען האט ראסי'ן אוועקגעפיהרט, האט זיך אויף די שווייצארישע וואסערען אויפגעהאלטען א איטאליעניש מאטאר־שיפעל מיט איטאליענישע זעלנער אין מונדירען.

אין דער דאזיגער פראגע וועט אינטערווענירען דער שווייצארישער פארשטעהער אין רוים פאדערענדיג א סאטיספאקציע.

ווידער א נישט־געלונגענער פרוב

פון לעווינען צו פליהען קיין אמעריקא

פאריז, 5. (אטע). לעווינס עראפלאן, אויף וועלכען דער לופט־פליהער בענט אקאסטא האט געוואלט פליהען קיין ניו־יארק איז פערהאלטען געווארען דורך דער פראנצויזישער מאכט אין שערבורג צוליב'ן מאנגעל פון פאפירען, וואס בעפולמעכטיגען צום פליהען, ווי אויך פעסער פאר דעם לופט־פליהער און די פאסאזשירען.

לעווין אליין, וואס איז אין אנהויב אויך פערהאלטען געווארען איז נאכ'ן בעווייזען זיין פאס בעפרייט געווארען. ער איז תיכף אפגעפאהרען מיט דער שיף „לויתן".

דער אויטאמאבילען פאבריקאנט סיטראען

פערשפילט 20 און האלבען מיליאן פראנק אין באקארא.

ווארשא, 5. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דא איז דערהאלטען געווארען א ידיעה, אז דער בעקאנטער פראנצויזישער אויטאמאבילען־פאבריקאנט, סיטראען (א יוד) האט אין דאוויל פערשפילט אין באקארא איינמאל 17 מיליאן פראנק און דאס צווייטע מאל 3 און א האלבען מיליאן פראנק.

א ארימער יוד האט געווינען די 40 טויזענד דאלאר?

ווארשא, 5 (ספ. טעל.) אין באנק פאלסקי האט זיך געמעלדעט א פריוואטע באנק פון ווארשא, פארשטעלענדיג די דאלארובקע, אויף וועלכער עס איז ביי דער לעצטער ציהונג געפאלען די 40 טויזענט דאלאר.

ווי מען ערקלערט אין דער דאזיגער באנק איז דער גליקליכער געווינער א'נ ארימער, 50־יעהריגער יוד פון ווילנער קאנט וואס וויל אבער בלייבען אומבעקאנט.

ווי סקעפטיקער פערזיכערען אבער, זאל דער דאזיגער „ארימער 50־יעהריגער יוד" זיין די באנק אליין!

דירה־געלד־„פאסעכ"

אין די ניי־געבויטע הייזער.

(מ.) אין צוזאמענהאנג מיט די אפטע אנקלאגעס, וועלכע פליסען איין אין היגען מאגיסטראט, געגען דעם צו־הויכען דירה־געלד, וואס עס נעהמען א טייל ווירטסלייט פון זייערע ניי־געבויטע הייזער, וועלכע זיי האבען אויפגעבויט, א דאנק די מאגיסטראט־הלואות, דערוויסען מיר זיך, פון מאסגעבענדע קוועלען, אז דער דערמאנטער ענין איז שוין איניגע מאל בעריהרט געווארען דורך דעם אויפבוי־קאמיטעט. ביז יעצט אבער, האט דער ענין נישט געקענט דערלעדיגט ווערען, צוליב דעם, וואס עס האבען געפעהלט די איינצעלהייטען פון די בעדינגונגען, אויף וועלכע די באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא האט קאנווערסירט די געגעבענע הלואות.

אזוי אבער, ווי איצט האט די דערמאנטע באנק שוין בעקומען אינסטרוקציעס אויף וואסערע בעדינגונגען צו קאנווערסירען די קורץ־טערמיניגע הלואות, וועט דער דירה געלד אפצאל אין די ניי־געבויטע הייזער בקרוב נארמירט ווערען.

אנ'אומגליק אין א פאבריק.

אין דער זגערזשער אפרעטור אין פארבעריי איז געכטען ארום 8 א זייגער אינדערפריה ארויפגעפאלען אויף א מאשין דער 70־יעהריגער ארבייטער אנדזשעי יאנאווסקי.

די איבריגע ארבייטער, וועלכע האבען בעמערקט דעם פארפאל, האבען תיכף אפגעשטעלט די מאשין, פון וועלכער זיי האבען דעם 70־יעהריגען יאנאווסקי'ן אראפגענומען, אבער שוין א טויטען.

ווי דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע־דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, איז יאנאווסקי געשטארבען פון א הארץ־שלאג, וועלכען ער האט בעקומען פאר שרעק, בעת ער איז ארויפגעפאלען אויף דער מאשין.

ראדאשיצער רבי אין לאדז.

זונטאג, דעם 9־טען ה. ח. 1 א זייגער בייטאג וועט אויף דער סטאציע לאדז־פאבריטשנע אנקומען דער ראדאשיצער רבי ר' ישראל יוסף שליט"א, פונוואנען ער וועט פאהרען אויף קבר־אבות, צום אוהל פון אלטען ראדאשיצער רבי ז"ל.

גלייכצייטיג וועט דער ראדאשיצער רבי, צווישען מנחה ומעריב מאכען א הספד דעם פערשטארבענעם פאטער אין אלטשטעטישען בית־המדרש.

אין די אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען.

(–) ל. פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), ס. האמבורג (גלובנא 50), ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 4), י. שישקעוויטש (קאפערניקא 26), א. בארעמזא (פאמארסקא 10), א. פאטאש (פרייהייטס פלאץ 10).

קליינגקייטען.

תשובה...

אז עס קומען אן די אלול־טעג און עס דערנעהנטערט זיך צו סליחות, ווערט דער עולם פרום און טוט תשובה. (ווידערקעהרען בלע"ז).

תשובה טוען אלע: ראקטוירים, אקושערקעס, שניידער, מאניקורערס, פעדיקירערס, אלע גיבען זיי מודעות אין די צייטונגען, אז זיי האבען „ווידערגעקעהרט", דאס הייסט, זיי האבען תשובה געטון. ווייבלעך, מעדלעך און אלע אנדערע פרומע און גוטע לייט טוען „ווידערקעהרען" פון די זומער־וואוינונגען, בערער און פלאזשעס. דער גרעסטער בעל־תשובה איז מיין סטרוזש. ער טוט א גאנץ יאהר ווידערקעהרען...

פינסטער און ביטער איז נאר די ארימעלייט, האס בעטען אויף יו"ט און קריגען געבעך נישט קיין תשובה...

שא.

מעלדונגען.

ציוניסטישע ארבייטס־פארטיי „התאחדות".

אכטונג חברים און סימפאטיקער, פערזיכערטע אין קראנקען־קאסע!

נאך 3 טעג איז פערבליבען צו קאנטראלירען דאס וואהל־רעכט צו דער קראנקען־קאסע איהר מוזט שוין היינט געהען נאכקאנטראלירען אייער וואהל, און רעקלאמירען אויב אייער נאמען פיגורירט נישט אין די וועהלער־רשימה.

דער סעקרעטאריאט פון וואהל־קאמיטעט ביי די ציוניסטישע ארבייטס־פארטיי „התאחדות" איז אפען יעדען טאג פון 9–4 נאכמ.

8א9

מלמדים־סעקציע ביי „פועלי אמוני ישראל", לאדז, ווסכאדניא 66, פראנט, 1 שטאק.

היינט דאנערשטאג, פ' נצבים, פינקטליך 7 אווענד, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל (ווסכאדניא 66) די גענעראל־פערזאמלונג מיט דער בעטייליגונג פון די ה"ח ד. ה. זילבערשטיין און פרנס צעדערבוים.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג ווערען אלע מלמדים עוזרים מיטגלידער און נישט־מיטגלידער געבעטען פינקטליך צו ערשיינען.

מיט אכטונג

דער צייטווייליגער קאמיטעט.

653

מלחמה צווישען בעלז און מונקאטש

ווידער אויפגעפלאַקערט.

מען שלאָגט זיך איצט וועגען מונקאַטשער קהל. — מונקאַטשער בעטראַכטען די בעלזער פאַר רעפאָרמאַטאָרען און נעאָלאָגען. — העכסטער געריכט הייסט בעלזער חסידים איבערנעמען קהל, נאָר די אָרטיגע מאַכט דערלאָזט נישט.

שוין אַ לאַנגע צייט ווי עס איז געווען רוה אויפ'ן אייביגען שלאַכט-פעלד בעלז-מונקאַטש און די הייסע ווערטער וועגען זיך די קאָרעספּאָנדענצן צופּאַהרען אין די בעדער און עס האָט נישט געהאַט ווער צו פיהרען דאָס מחלוקות. איצט חודש אלול ווען אַלעם קומט שוין צוריק פון די קור-ערטער נעמט מען זיך ווידער צו דעם קאַמף, וועלכער גייט איצט וועגען מונקאַטשער קהל און ער האַלט שוין ביי זיינע לעצטע עטאַפּען.

פאַר 3 יאָהר איז אין מונקאַטש געווען אַ קהל וועלכער איז בעשטאַנען פון לויטער בעלזער און וועלכע זענען נאַטירליך געווען די גרעסטע געגנער דעם מונקאַטשער רב. ביי דער רעגירונג האָט מען דאָס בעלזער קהל אויפגעלעזט און געמאַכט אַ פּראָוויזאָריום, וואָס האָט דערנאָך געליינט דעם גרויסען פאַר די באַוואוסטע מונקאַטשער קהל, וואָס איז אין שטענדיגען קאַמף מיט די בעלזער.

פערשטעהט זיך, אַז די בעלזער האָבען נישט געשוויגען און אין די אַלע יאָהרען האָט זיך געטון חושך, פאַר אַ קורצער צייט האָט דאָס געריכט אין ברין אַרויסגעטראָגען אַ פּסק-דין אויף דער קלאָגע פון די בעלזער, אַז די מאַכט קאָן זיך נישט מישען אין קהל-ענינים, וועלכע געניסען דאָ סרעכט פון קהלה-אויטאָנאָמיע. דאָס געריכט האָט אַרויסגעזאָגט דעם אורטייל, אַז די ציווילנאָ-ספּראַווא האָט נישט דאָס רעכט אויפצולעזען קהל און אַריינזעצען אַ רעגירונגס-קאָמיסאַר.

די שמחה ביי די בעלזער איז געווען אין לשער און מען האָט שוין געמאַכט הכנות איבערצונעהמען צוריק דאָס אַלטע קהל, אָבער עס האָט זיך ווידער אויסגעלאָזט מיט גאָרנישט, מחמת דער בעשלוס און יעדער פּסק לאָזט זיך דאָך זעהר גוט אויסטייטשען אַזוי, אַז דער בעשלוס פון אָבערסטען געריכט האָט אויך בעקומען זיין תיקון.

אינצווישען האָבען אַ גרופּע פון די הייסע בעלזער נישט קענענדיג דערוואַרטען זיך ביז דאָס געריכט וועט אַרויסטראָגען דעם פּסק-דין, זיך אָבגעטיילט פון. אָרטאָדאָקסען קהל און מחמת 2 אָרטאָדאָקסע קהלות טאָרען על פי געזעץ נישט בעשטעהן אין איין שטאָדט, האָבען זיי קיין ברירה נישט געהאַט ווערען „נעאָלאָגען".

אין פוילען פערשטעהט מען נישט דעם בעגריף „נעאָלאָגען" ווי מען פערשטעהט איהם דאָ אין אַלטען אונגאַרן איז פאָרגעקומען די טיילונג און עס זענען ענטשטאַנען 2 קהלות. די אָרטאָדאָקסישע און די נעאָלאָגישע, וועלכע האָבען צו איינאַנדער אַ קנאַפּע שייכות און די אָרטאָדאָקסען עסען נישט פון „נעאָלאָגישער שחיטה", טרינקען נישט זייער וויין און הענען זיך מיט זיי נישט מחתן. די אַלע נעאָלאָגישע געמיינדעס זענען אויך פון די אָרטאָדאָקסישע פערשיידען און גרופּירען אַרום זיך אַלע פאָרטשריטלער וואָס שטעהען אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון שלחן-ערוך, איצט ווען די שנאה איז אַזוי ווייט געוואַקסען צווישען די צוויי פּאַרטייען, האָבען די פאַרקעמפער פון די בעלזער קיין ברירה נישט געהאַט ווערען לעגנריג געהערען אונטער'ן מונקאַטשער רב, פערלאָזט די אָרטאָדאָקסיע און זיך געמאַכט אַ בעזונדערע „נעאָלאָגען"-געמיינדע, וועלכע איז נאַטירליך געאסרט געוואָרען פון רבנים און בית-דין'ס. דער קאַמף האָט זיך ווייטער געפיהרט און די מונקאַטשער פּאַרטיי האָט שוין כמעט געהאַט דעם גאַנצען זיג אין איהר האַנד.

דער גרעסטער טייל פון די בעלזער אָבער האָט געוואַרט אויפ'ן פּסק-דין פון אויבערשטען געריכט און איצט קומט דער נייער קאַמף, מחמת די בעלזער טענה'ען, אַז די קהלה געהער צו זיי, איצט האָבען זיי איינגערופען אַ אסיפה מיט'ן צוועק איבערצונעהמען קהל, צו וואָס די מאַכט האָט נישט צוגעלאָזט. די מאַכט שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט, אַז זי טאָר זיך נישט מישען אין קהל-ענינים און זי האָט אויך דאַן נישט געהאַט דאָס רעכט דערצו, אַזוי ווי אָבער דער איצטיגער קהל האָט זיך צוגעפּאַסט געזעצמעסיג מיט אַ וואַהל איז ער בערעכטיגט אַזוי לאַנג צו בלייבען, ביז מען וועט וועהלען אַ אַנדערען קהל. די בעלזער ווילען אָבער דעם פּסק-דין נישט אַזוי אויסטייטשען און אַרבייטען מיט אַלע כחות צו רעאַליזירען דעם פּסק-דין פון אויבערשטען געריכט.

קודם כל איז שוין אַפּיסעל לעבעדיגער אין דער וואַהלען-פערשטעלענד האָט זיך שוין געענדיגט — מיט אַ פרישען קריג. עס מוז אויך גאַנץ נאַטירליך, ווייל מונקאַטש אָהן מחלוקת איז אַ אוממעגליכע זאַך.

פעליקאַן.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אַנטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8080. **שפּעקולאַנט.**

אַן אויסלענדישער בירגער קאָן נישט זיין קיין אַפּטייקער אָדער מיטגליד פון אַ ראַדע סאַמיילינע, וואָס דאַרף האָבען די השגחה איבער אַ פוילישען בירגער, סיידען ס'האַנדעלט זיך וועגען זייערע אייגענע קינדער אָדער משפחה-גלידער.

———:o:———

8081. **העניעך ג.**

אויב איהר בעשעפטיגט 5 געזעלען, איז ניטא געגנג קיין פּאַטענט 8 קאַטעגאָריע נאָר איהר דאַרפט אויסקויפען 7-טע קאַטעגאָריע.

אַ קאַנטע רעגיסטראַציע וועט איהר בעקומען אויף דער 7-טער קאַט. פּאַטענט.

———:o:———

8082. **שא-בע.**

הגם מאַסגעבענד איז דאָס אָנגעוויזענע אין דער מעטריקע געבורטס-יאָהר, פונדעסטוועגען מוזט איהר זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע אין טערמין, וואָס פאַלט אויס לויט'ן דייטשען פּאַס און הויז-בוך.

8083. **ל. ספּעקט.**

אין ערשטען פאַל בנוגע אינצידענט מיט'ן פּאָליציאַנט אויף דער פּיקטריק. גאַס, ווייסען מיר נישט צי ס'וועט יאָ אָדער נישט פאָרקומען אַ פּראָצעס. וואָס שייך אָבער דעם צווייטען פאַל מיט'ן שכן, מוז דער פּראָפּיהרטער געגען אייך פּראָצעס אומבעדינגט יאָ פאָרקומען. אין ביידע פאַלען ווערט אָבער אָנגעוואָנדען די אַמנעסטיע.

8084. **אַ גרופּע פערזענט-עסירטע לעזער.**

מיר האַלטען, אַז אויב דער הויזווירט וועט גוטווילליג נישט איינגעהן אויף איינע פון די 2 פאָלגענדע בעדינגונגען: 1) פאַר דער געגעבענער סומע „אָפּטרעט-געלד" ווערט אייך קוויטירט דאָס בעטרעפענדע דירה-געלד אין משך פון 3 יאָהר אָדער 2) ער גיט די פערדינגונגען לאָקאַלען איבער די כללים פון דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען-שיץ, זאָלט איהר בשום אופן די פאַרגעלינגס וואָריגען אין נייעם הויז נישט דינגען.

———:o:———

8085. **וויס.**

8086. **אַ לעזער פון בושזשיגער גאַס.**

8087. **מרדכי ג.**

8088. **אַ געטרייער לעזער פון זאַוישעוסקא 5.**

זענען אייערע עניניס דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטאָגנעגעדינג די צייטונג.

———:o:———

8089. **מרדכי ליפנער.**

אויב די בעטרעפענדע פּערזאָן איז נידעריגער ווי 145 צענט. מעטער, וועט זי אָנערקענט ווערען וואַרשיינליך פאַר גענצליך אומפעהיג צו מיליטער-דינסט (קאַטעגאָריע E).

8090. **בן ז.**

די זשירא איז גילטיג נאָר אין משך פון 1 יאָהר.

8091. **בערנשטיין פון קאָנסטאַנטינער גאַס.**

פאַר'ן איינהאַלטען פון אַן'אַנאָנימען בריף טראָגט דער אויסשרייבער די פולע פעראַנטוואָרטליכקייט לגבי דעם בעטרעפענדען פּערזאָן.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

[illegible]

גילטיג דעם 6-טען סעפּטעמבער 1928

„וואָס ווערט מיט'ן מענש נאָכ'ן טויט"?

(אַ בריף פון לאָנדאָן).

אין קיין אַנדער לאַנד אין דער וועלט וואָלט נישט מעגליך געווען אַזאַ זעלטענע דיסקוסיע, ווי עס איז לעצטענס געפיהרט געוואָרען אין דער ענגלישער פּרעסע וועגען אומשטערבליכקייט.

די פראַגע איז: — וואָס געשעהט מיט'ן מענשען נאָכ'ן טויט. שטאַרבט דער גייסט צוזאַמען מיט'ן קערפער? אָדער בלייבט די נשמה לעבען נאָכדעם? איז דער טויט דער סוף פון אַלעמען? אָדער איז ער דער אָנהויב פון אַ נייער עקזיסטענץ? אין אַנדערע ווערטער, עס איז די אַלטע פראַגע וועגען דער אומשטערבליכקייט פון מענשליכען גייסט.

די פראַגע איז אַלט, נאָר אַקטועל געשטעלט איז זי געוואָרען ניי. אַרויסגעשוואומען איז זי אויף דעם פאָלגענדען אופן: סער אַרטור קיט, איינער פון די בעריהמטסטע וויסענשאַפטליכע און ראַקטאָרים פון ענגלאַנד, אַ מענש וועלכער האָט זיך ערוואָרבען אַ נאָמען אין דער וועלט מיט זיינע ווערק וועגען דער אַנטראָפּאָלאָגיע (די וויסענשאַפט וועגען דעם מענשען) און וועגען דאַרוויניזם, האָט געהאַלטען אַ לעקציע פאַר דער בריטיש-אַנטראָפּאָלאָגישער געזעלשאַפט, פון וועלכער ער איז פּרעזידענט, און צום סוף פון דער לעקציע, האָט ער אויסגעדריקט דעם געדאַנק, אַז אַלס וויסענשאַפטסמאַן קען ער נישט גלויבען, אַז דער גייסט בלייבט לעבען נאָכדעם, ווי עס שטאַרבט אָפּ דער קערפער. די וויסענשאַפט לערנט אונז, אַז אונזער נשמה הענגט אָפּ פון אונזער גוף אַז איינער קען נישט עקזיסטירען אָן דעם אַנדערען. ווען דער קערפער שטאַרבט, געהט אויך אויס דער מענשליכער גייסט און ווערט פערשוואונדען, ווי עס ווערט פערשוואונדען דער פלאַם פון אַ ליכט ווען דאָס ליכט גייט אויס אָדער ווערט פערלאָשען. קיין בעזונדער לעבען פון דעם גייסט אָהן דעם קערפער קען נישט זיין. אַזוי לערנט אונז די וויסענשאַפט — האָט סער אַרטור קיט געזאָגט.

דער געדאַנק איז חייט נישט קיין נייער, און פאַר אַן'אַלטען וויסענשאַפטסמאַן איז ער אויך אַ גאַנץ נאַטירליכער. עס איז אָבער כאַראַקטעריסטיש פאַר דעם איצטיגען צושטאַנד פון ענגלישען פאָלק, אַז אָט די בעמערקונג האָט אַרויסגערופען דעם גרעסטען שטורם אין לאַנד. די צייטונגען האָבען דערצעהלט וועגען דער לעקציע מיט די גרעסטע קעפּ אויף דער ערשטער זייט, אַזוי ווי בער אַרטור, וואָלט כאַטש איבערגעפלויגען דעם אַטלאַנטיק. און פון דאַן אָן איז אין דער גאַנצער פּרעסע פון לאַנד ענטשטאַנען אַ דעבאַטע וועגען דער פראַגע, וועלכע האָט נאָך נישט אויפגעהערט ביז דעם איצטיגען מאָמענט. עס דעבאַטירען מיט דעם אַלטען וויסענשאַפטסמאַן נישט די צייטונגען אַליין, נאָר זייערע לעזער, הונדערטער בריף זענען שוין ערשינען און ערשינען נאָך איצט אין די פערשידענסטע צייטונגען וועגען דעם און עס איז קענטיג, אַז דאָס גאַנצע פאָלק איז אויפגערעגט.

נאָך דעמזעלבען טאָג, ווען די צייטונגען האָבען געגעבען דעם בעריכט פון סער אַרטור קיטס לעקציע, האָבען זיי געבראַכט אַן'ענטפער פון אַן אַנדערען גרויסען ענגלישען וויסענשאַפטסמאַן, סער אָליווער לאָדוש, וועגען דער פראַגע. סער אָליווער לאָדוש איז אַ וועלט-בעריהמטער פיזיקער און אין זיין פעלד איז ער אפשר נאָך אַ גרעסערער אויטאָריטעט פון סער אַרטור קיט. ער איז פעררעכענט פאַר דעם גרעסטען ענגלישען וויסענשאַפטסמאַן איצט און מיט זיין מיינונג רעכענט מען זיך אין דער גאַנצער וועלט.

בקיצור, האָט סער אָליווער לאָדוש געזאָגט, אַז סער אַרטור קיטס מיינונג רעפּרעזענטירט נישט די מיינונג פון דער מאָדערנער וויסענשאַפטליכער וועלט. זיין שטעלונג איז פון דעם אַלטען וויסענשאַפטליכען מאַטעריאַליזם פון דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט. ביי איצטיגער צייט שטעהט די וויסענשאַפט נאָר אויף אַן'אַנדערען שטאַנדפּונקט, וועלכער לייקענט נישט נאָר די אומאָפּהענגיגע עקזיסטענץ פון גייסט, נאָר זי האַלט, אַז דער גייסט איז דער שעפער פון מאַטעריע. נישט די נשמה הענגט אָפּ פון גוף, נאָר פערקעהרט, דער גוף איז בלויז אַן'אויסדרוק פון דעם גייסט. די מענשליכע נשמה איז געגליכען צו אַ פידעל אָדער צו אַן'אַנדערען מוזיקאַלישען אינסטרומענט. דער אינסטרומענט קען צובראָכען ווערען, אָבער די מוזיק ווערט דורך דעם נישט פערשוואונדען. נישט די פּיאַנאָ האָט בעשאַפען בעטהאָווענס מוזיק, נאָר די מוזיק האָט בעשאַפען די פּיאַנאָ. ווען די פּיאַנאָ ווערט פערניכטעט, געפינט די מוזיק אַן'אַנדער אינסטרומענט אַרויסצוברענגען די מעלאָדיע. מענשליכער געדאַנק די מענשליכע פּערזענליכקייט איז וויכטיגער פון זיין קערפער. עס קען ביז אַ געוויסען גראַד זיין אָפּהענגיג פון קערפער. ווערט אָבער נישט בעשטימט פון איהם. דער טויט פון קערפער קען דערום נישט בעמייטען אויך דעם טויט פון גייסט, עס בעטייט נאָר דער איבערגאַנג פאַר'ן גייסט פון איין פאָרמע פון עקזיסטענץ אין אַן'אַנדערער, אַזוי — זאָגט סער אָליווער לאָדוש — לערנט אונז די מאָדערנע וויסענשאַפט.

די דיסקוסיע, ווי עס איז צו זעהען, איז אַ ריין פילאָזאָפיש-מעטאַפיזיש. עס איז דער אַלטער ויכוח צווישען אידעאַליזם און מאַטעריאַליזם, וועלכע געהט אָן אין דער וועלט שוין הונדערטער יאָהרען. ווען מען וואָלט אַפילו געקענט פעסטשטעלען, וועלכע פון ביידע צדדים איז גערעכט, איז נישטאָ דער פלאַץ דערפאַר און נישט דאָס איז מיין אויפגאַבע. איך וויל דאָ נאָר איצט אָנווייזען אויף איינע שטריכען פון סאָציאַלען כאַראַקטער, וועלכע די דעבאַטע האָט אַרויסגעבראַכט.

קודם-כל האָט די דיסקוסיע אַרויסגעבראַכט די רעליגיעזיטעט פון דעם מאָדערנעם ענגלישען וויסענשאַפטסמאַן. דער גרעסטער טייל אַנטיילגענומער אין דער דעבאַטע זענען וויסענשאַפטסלייט — און אַלע שטעהען זיי אויפ'ן זעלבען שטאַנדפּונקט ווי סער אָליווער לאָדוש, אויף דער אומשטערבליכקייט פון גייסט, נאָר אַפילו די געגנער, וועלכע פערטיידיגען סער אַרטור קיט, זענען מודה, אַז די מאָדערנע וויסענשאַפט קען מעהר נישט געבראַכט ווערען אַלס בעווייז פאַר'ן מאַטעריאַליזם. סער אַרטור קיט און אַנדערע מעגען זיך זיין מאַטעריאַליסטען, נאָר זיי קענען נישט בעגרינדען זייער מאַטעריאַליזם אויף דער וויסענשאַפט.

דאָס איז אפשר איינע פון די גרעסטע מערקווירדיגקייטען פון דער דיסקוסיע. אין דעם פערגאַנגענעם יאָהרהונדערט איז געווען אָנגענומען כמעט ווי אַ געזעץ, אַז די וויסענשאַפט איז די גרעסטע געגנערין פון דעם רעליגיעזען גלויבען; אַז די בעזיונען פון דער וויסענשאַפט פיהרען דירעקט צום מאַטעריאַליזם. איצט וויים זיך אַרויס, אַז אין ענגלאַנד צום ווייניגסטענס איז די וויסענשאַפט נאָך אַ פערטיידיגערין פון רעליגיעזען גלויבען.

מיט אַ יאָהר 50 צוריק, ווען די דאַרווינישע עוואָלוציע-טעאָריע איז געווען נאָר-וואָס ענטדעקט און האָט איינגענומען מיט שטורעם די גאַנצע וויסענשאַפטליכע וועלט, האָבען וויסענשאַפטסלייט געגלויבט, אַז זיי האָבען ש'ין ענטדעקט דעם אָנהויב און סוף פון אַלעמען. זיי האָבען שוין ווי אַזוי די וועלט איז ענטשטאַנען, ווי אַזוי דאָס לעבען איז צושטאַנד געקומען און דערום עקזיסטירען שוין פאַר זיי קיין סודות נישט מעהר. איצט 50 יאָהר שפּעטער, נאָך דעם, ווי עס זענען געמאַכט געוואָרען הונדערטער און טויזענטער נייע ענטדעקונגען; נאָך דעם, ווי די עוואָלוציע-טעאָריע איז פערפולקאָמט געוואָרען, ערשט איצט זעהען זיך די וויסענשאַפטסלייט אַרום, אַז זיי שטעהען נאָך אפשר פאַר אַ גרעסערען סוד ווי פריהער און אַז זיי ווייסען איצט אפשר נאָך ווייניגער, ווי מיט 50 יאָהר צוריק.

אַ צווייטע אויספיהר, וועלכען מען קען פון דער דיסקוסיע אַרויסנעהמען איז, אַז דאָס גאַנצע ענגלישע פאָלק איז איצט דורכגעדרונגען מיט רעליגיעזיטעט. אפשר געהמט זיך די רעליגיעזיטעט פון דער מלחמה און פון די גרויסע ליידען נאָך דער מלחמה; אפשר איז די מאָדערנע וויסענשאַפט פעראַנטוואָרטליך דערפאַר, נאָר אַ פאַקט איז, אַז אין קיין פריהערדיגער צייט האָט מען אין ענגלאַנד נישט אַזוי געהונגערט און געדאָרשט נאָך אַ גייסטיג לעבען ווי איצט.

ענגלענדער זענען שטענדיג געווען אַ רעליגיעז געשטימט פאָלק. איך גלויב, אַז זיי זענען אַלס פאָלק, אפשר נעהענטער צו דער ביבעל, ווי ווערען זענען. נישט קוקענדיג אויף דעם (און אפשר טאַקע דערפאַר), וואָס דער פונדאַמענט פון דער ענגלישער קולטור איז אַ מאַטעריאַליסטישער, וואָס דער ושעני פון ענגלישען פאָלק דריקט זיך אויס הויפּטזעכליך אין דעראַרבעטונגען אין דער אויסערליכער וועלט און אין מאַטעריעלען ערפאָלג, דאָך האָט דאָס פאָלק שטענדיג געזוכט און געלעכצט נאָך אַ גייסטיג לעבען. די ענגלישע אינטעליגענץ איז די אמת מעהרסטענס רעליגיעזע אין אייראָפּע. דאָ הייסט מען נישט פון דעם כלל אַז אַ סאָציאַליסט, אָדער ראַדיקאַל, דאַרף צו דער זעלבער צייט זיין אויך אַן'אַטעאיסט. די הויכע סאָציאַליסטישע און אַרבייטער-פּאַרטיי איז שטאַרק רעליגיעז און די אָנגעזעהענסטע סאָציאַליסטישע און אַפילו קאָמוניסטישע פיהרער זענען בעקאַנט אַלס רעליגיעזע מענשען.

דאָס, וואָס די קלויסטערס פּוסטעווען אין ענגלאַנד, איז נאָך נישט קיין בעווייז. קלויסטערס אין ענגלאַנד, אַזוי ווי איבער דער גאַנצער וועלט, האָבען שוין לאַנג אויפגעהערט אויסצודריקען דעם רעליגיעזען געפיהל פון מענשען. די קלויסטערס זענען שוין פון לאַנג טויטע אינסטיטוציעס איבער דער גאַנצער וועלט.

דאָס ענגלישע פאָלק (אָדער צום ווייניגסטענס דער ענגלישער אינטעליגענטער מיטעל-קלאַס) בענקט איצט, זוכט און שטרעבט נאָך רעליגיעזיטעט. די נייע רעליגיעזע סעקטען, וועלכע וואַקסען דאָ ווי שוואָמען, די פערשידענע ספּיריטואַליסטישע, טעאָסאָפישע, קריסטשען סייענטיסט און פערשידענע אַנדערע געזעלשאַפטען, וועלכע פיהרען איצט אָן דעם ענגלישען לעבען זענען דער גרעסטער בעווייז דערפאַר. געהט מען אַריין זונטאָג אין הייד-פּאַרק (האָרט וואו עס ווערען געהאַלטען אַלע מיטינגען אין לאָנדאָן), זעהט מען די גרעסטע און די לייזענשאַפטליכסטע מיטינגען אַרום די פּרעדיגער פון די נייע רעליגיעס. די איצטיגע דיסקוסיע האָט קלאָר אויסגעדריקט די איצטיגע רעליגיעזע שטימונג אין ענגלאַנד.

וויליאַם צוקערמאַן.

מאָרד אין פּאַריזער „הויז פון פערברעכען און אומגליק".

אין פּאַריז אין הויז 56 די דע מאַרטיר, וועלכע האָט אַ נאָמען „הויז פון פערברעכען און אומגליק", האָט פריטאָג פּאַסירט אַ פערברעכען. דאָרט האָט געוואוינט די 22 יעהריגע סוזאַן שאַפּעלען, וועלכע איז בעקאַנט אויף מאָנמאַרטר אונטער דעם נאָמען „די פלינקע טויבּ". מיט איהר צוזאַמען האָט דאָרט געלעבּט איהר געליבּטער דער 32 יעהריגער רענע האַנער. פריטאָג 5 אַ זייגער בּיטאָג איז סוזאַן שאַפּעלען געקומען צו דער וועכטערין און געזאָגט:

— איך געה זוכען אַ הילפס־קאַרעטע. מיין געליבּטער האָט זיך פערוואונדעט מיט אַ רעוואָלווער, ווען ער האָט מיך געוואָלט ערמאָרדען. די וועכטערן האָט וועגען דעם גלייך געמעלדעט אין דער פּאָליציי. דער פּאָליציי־קאָמיסאַר פון יענעם קוואַרטאַל איז געקומען און געפונען אין הויז דעם נאָך הייסען קערפּער פון האַנער, וועלכער איז שוין געווען טויט.

בּאַלד איז אָנגעקומען זיין געליבּטע סוזאַן מיט אַ הילפס־קאַרעטע, נאָר זי האָט שוין נישט געטראָפען דעם קערפּער פון איהר געליבּטען. דער קערפּער איז שוין געווען אָבּגעפיהרט אין מעדיצינישען אינסטיטוט.

סוזאַן שאַפּעלען האָט פאַר'ן קאָמיסאַר דערצעהלט וועגען דער דראַמע פאָלגענדעס:

— שוין צוויי יאָהר צייט ווי איך וואוין צוזאַמען מיט האָנאָרע, וועלכער איז בּעקאַנט אין קוואַרטאַל אונטער דעם נאָמען „מאָסיע רענע". מיין געליבּטער האָט געלעבּט אויף מיינע קאָסטען. „מאָסיע רענע" איז שוין איינינע מאָל געווען פערמשפּט פאַר אָנ־רערען פרויען צו אַ אויסגעלאַסען לעבּען.

האָנאָרע איז אָבּער געווען זעהר אַ שלעכטער, ער פלעגט זי שלאָגען און טעראָריזירען. „די פלינקע טויבּ" האָט איהם פערלאָזען און איז אַוועק וואוינען אַנדערשוואו, איהר געליבּטער האָט זי מיט געוואַלד געבּראַכט צו זיך אין הויז און ערקלערט, אז ער וועט זי ערמאָרדען, אויבּ זי וועט איהם פערלאָזען.

— ווען איך האָבּ איהם, — דערצעהלט סוזאַן נישט געבּראַכט אַזוי פיל געלד וויפיל ר'האָט געפאָ־דערט, האָט ער מיך שרעקליך צושיסען און אַרויס־געריסען אַ בּיי זפּו זמיין פּלייצע. איך בּין אַנטלאָפען פון איהם, דריי טעג בּין זאיך געווען בּיי מיינע בּע־קאַנטע מיידלעך. איך האָבּ זיך שוי זנעוואָלט אָבּרוהען נאָר דאָס האַרץ האָט מיר פאָרט געצויגען זעהן, וואָס „מאָסיע רענע" מאַכט.

— דריי אַ זייגער פאַרטאָג האָבּ איך, דער־צעהלט די אומגליקליכע, גערעכענט, אַז מיין געליבּ־טער שלאָפט. איך האָבּ אויף איהם נאָר געוואָלט אַ קוק טון און אַוועקגעהן. איך בּין אַריין שטילערהייט. ער האָט זיך אָבּער אויפגעכאַפּט און געפאָדערט פון מיר געלד. איך האָבּ קיין געלד בּיי זיך נישט געהאַט. מיין געליבּטער האָט געכאַפּט אַ רעוואָלווער און מיר געדראָהט „קומסטו צו מיר אָהן געלד, וועסטו שוין לעבּעדינערהייט פון דאַנען נישט אַוועקגעהן".

דער געליבּטער האָט אויף מיר אויסגעשאָסען אָבּער נישט געטראָפען. איך, — דערצעהלט ווייטער סוזאַן, — בּין געפאַלען צו זיינע פיס און געבּעטען אַז ער זאָל מיך דלאָזען אָבּרוהען בּיז פאַרנאַכט, וועל איך איהם בּיינאַכט בּרענגען געלד.

5 אַ זייגער פאַרנאַכט האָט האַנער ווייטער גע־נומען דעם רעוואָלווער און געוואָלט שיסען אויף זיין געליבּטע. זי האָט איהם אָנגעכאַפּט פאַר דער האַנד און אויסגעדרעהט דעם רעוואָלווער צו זיין זייט. דער רעוואָלווער האָט אויסגעשאָסען. איהר געליבּטער איז געפאַלען אויף דער ערד. סוזאַן האָט גערעכענט, אַז „רענע" איז מעהר נישט ווי פער־וואונדעט.

די פּאָליציי האָט דערווייל אַרעסטירט די מער־דערין.

לאָס הויז וואו דער מאָרד איז פאָרגעקומען האָט אַ נאָמען „הויז פון פערבּרעכען און אומ־גליק".

ערב די טאָלסטאָי־פייערונגען.

גרויסע הכנות אין אַלע לענדער.

דעם 28־טען אויגוסט, אַלטער סטיל, וואָס דאָס מיינט דעם 9־טע סעפּטעמבּער, ווערט הונדערט יאָהר זינט דער אומשטערבּליכער רוסישער שריפט־שטעלער און דענקער, גראַף לעוו טאָלסטאָי איז געבּוירען געוואָרען. אין רוסלאַנד, אין ענגלאַנד און אין דער גאַנצער וועלט ווערען געמאַכט גרויסע הכנות צו פייערן דעם דאָזיגען יוביליי אויף אַ גאָר גראַנדיעזען אופן.

די סאָוויעטישע רעגירונג האָט אַרויסגעלאָזט אַ ספּעציעלע פּאָסט־מאַרקע, אויף וועלכער ס'געפינט זיך טאָלסטאָי'ס בּילד און אַ צייכענונג וואָס דריקט אויס זיין אידעאַל. זי האָט אויך אַרויסגע־געבּען אַ נייע אויסגאַבּע פו זאַלע ווערק פון טאָל־סטאָיען. די אויסגאַבּע קאָסט 1 מיליאָן רובּל. מען גרינדעט אויך אינסטיטוציעס אויף זיין נאָמען. מען פערגרעסערט דע בּטאָלסטאָי־מוזיי, א. אַ. וו. עס וועלען איבּער גאַנץ רוסלאַנד פאָרקומען ריזיגע מיטינגען, און אומצעהליגע רעפעראַטען, אויף וועלכע מען וועט רעדען איבּער טאָלסטאָיען און זיינע ווערק.

אין ענגלאַנד זענען אויך געמאַכט געוואָרען גרויסע הכנות.

די אָקספאָרדער אוניווערזיטעטס־פּרעסע גיט אַרויס אַ נייע אויסגאַבּע פון אַלע טאָלסטאָי'ס ווערק אין ענגלישער איבּערזעצונג. די אויסגאַבּע וועט ענט־האַלטען 21 גרויסע בּענדער.

דער בּעריהמטער טעאַטער־קריטיקער דזש. ט. גרעין און די ענגלישע טאָלסטאָי־געזעלשאַפט האָבּען אַראַנזשירט, אַז אין דער וואָך וואָס הויבּט זיך אָן בּעם 28־טען אָקטאָבּער זאָל מען אין דעם „אַרט־און טעאַטער־קלובּ" אין לאָנדאָן אויפפיהרען טאָל־סטאָי'ס דראַמע.

אין אַ גרויסען ענגלישען טעאַטער וועט מען אין נאָוועמבּער אויפפיהרען אַ דראַמאַטיזירונג פון טאָלסטאָי'ס „אַנאַ קאַרענינע".

ענליכע אין ענגלאַנד צוגרייטונגען ווערען גע־מאַכט אין אַלע קולטורעלע לענדער פון דער וועלט.

Dr. RÓŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
[illegible]
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
צוריקגעקעהרט
נעמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3 - 4
וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

רעוויו־ און קאַמעראַל־טעאַטער
„ארט"
זאַכאָדניאַ 43
ליייטונג: מ. בּראָדערזאָן.
היינט, דאָנערשטאג, פּינקטליך 9.30 אַ זייגער אָוונד
1 פאָרשטעלונג פון 1־טער (VIII) פּראָגראַם א. נ.:
„האָטעל טערקאַליאַ"

1) פּראָלאָג	6) קאַצן־סערענאַדע	ליטער. לייטער — משה בּראָדערזאָן
2) האָטעל „טערקאַליאַ"	7) אין וואַגאָן	מוזיק ליייטונג — דוד בּייגעלמאַן
3) ביטערע צייטען	8) סדרה בּלק	דעק. און קאָסט —ד. מאַטוס און ש. בּלום
4) צעהולטע יונגען	9) ניפּטער, פּיפּטער	קאָנפעראַנסיער — מ. נעלקין
5) על נהרות בּבל	10) צווישען חסידים	קאָנצערט־מייסטער — ש. בּייגעלמאַן
		ביכט־עפעקטען — ש. ראַזאַלימסקי.

די געהיימע חתונה

פון יאַשאַ חפץ מיט אַ קינא אַרטיסטין

עס איז איצט בעקאַנט געוואָרען, אַז דער בּע־ריהמטער יודישער פידעל־שפּילער יאַשאַ חפץ, האָט חתונה געהאַט אין געהיים מיט דער קינאָ־אַרטיסטין פלאָרענס ווידאָר, אַ גרושה, וואָס האָט אַ טעכטערל פון 9 יאָהר אַלט. די חתונה איז פאָרגעקומען דעם 20. אויגוסט און דאָס פּאָרל איז אַוועקגעפאָהרען קיין קאַליפאָרניען אויף זייער „האָניג חודש".

קיינער האָט פו זדער חתונה נישט געוואוסט, און ווען עס איז בּעקאַנט געוואָרען האָט מען זיך זעהר שטאַרק געוואונדערט אין דער קינסטלערישער וועלט וועגען דעם, איצט האָט מען זיך אַרומגעזעהן, אַז מע זהאָט טאַקע געזעהען יאַשאַ חפץ אין דער געזעלשאַפט פון פלאָרענס ווידאָר, טאָ פאַר וואָס שע איז נישט איינגעפאַלען, אַז ס'האַנדעלט זיך אין אַ ראָמאַן און אין אַ שידוך.

יאַשאַ חפץ און פלאָרענס ווידאָר זענען גע־קומען צוזאַמען קיין אייראָפּע אין מאַי. אין חודש יוני זענען, זיי געווען אין לאָנדאָן. די כלה מיט איהר 9 יאָהריג טעכטערל האָבּען געוואוינט צוריקגעצויגען אין אַ האָטעל און חפץ האָט געגעבּען קאָנצערטען אין אַלבּערט האַל. דעם 15־טען אויגוסט זענען זיי צוריקגעקומען קיין אַמעריקע און מיט פינף טעג שפּעטער האָבּען זיי שוין אין דער שטיל חתונה געהאַט.

ווער זענען די חתן־כלה?

דער חתן, יאַשאַ חפץ, איז געבּוירען געוואָרען אין ווילנע אין 1901, ער איז, הייסט עס, איצט אַלט 27 יאָהר. פון קינדהייט אָן האָט ער אַרויסגע־צייגט גרויס טאַלאַנט אין שפּילען וויאָלין. צו דער עלטער פון 7 יאָהר האָט ער שוין געגעבּען קאָנצערט פאַר אַ גרויסער מאַסע אין ווילנע און קאָוונע, און געשפּילט זעהר שעהן מענדעלסאָנס קאָנצערטען. ער האָט זיך זינט דאַמאָלסט ענטוויקעלט צו דעם גרעסט־ען וויאָלינסט אין דער וועלט, איינינע מיינען, אַז בּלויז קרייזלער שטייגט איהם איבּער ער האָט גע־געבּען קאָנצערטען אין די גרעסטע זאַלען פון אַמע־ריקע, ענגלאַנד, פראַנקרייך, יאַפּאַן, כינע און פיל אַנדערע לענדער, און איבּעראַל האָט ער אַרויסגע־רופען די גרעסטע בּעגייסטערונג.

די כלה, פלאָרענס ווידאָר, איז 32 יאָהר אַלט. דאָס הייסט מיט 5 יאָהר עלטער פון דעם חתן, נאָר אַ דאַמע, מעסט מע נישט לויט איהרע יאָהרען, זי איז אַ שעהנע און איז אויך בּעריהמט אַלס אַ גרויסע פילם־קינסטלערין זי איז געווען די פרוי פון הער קינג ווידאָר, אַ קינאָ־אימפּרעסאַריאָ, און זי איז ערשינען אין די הויפּט־ראָלען פון איינינע בּערייטענדע פילמס. זי האָט זיך געגט מיט דעם ערשטען מאַן, און דאָס טעכטערל, וואָס זי האָט איהם געבּוירען, איז געבּליבּען בּיי איהר. דאָס טעכטערל איז איצט שוין אַלט 9 יאָהר.

—:0:—

פערקויפט צום טייוועל

(ראָמאַן).

(26

— איך וועל גיין מתרה זיין מינע'ן. בעסער וועל איך עס איהר מיטטיילען, איידער איהר זאָלט עס טון.

זי איז אַוועקגעלאָפען.

קליין האָט דערפיהלט אַ דערלייכטערונג.

די דאָזיגע מאָדנע מיידעל האָט אויסגעצייכענט געקאָנט בעהערשען איהרע נערווען.

ער האָט מיט צופרידענהייט בעגלייט מיט די אויגען איהר גראַציעזע פיגור'ל, וואָס איז פער־שוואונדען אין מינע'ס שלאָפצימער.

פון דער קיך איז אַרויס דער דיזשורירענדער פּאָליציאַנט.

— ס'איז דאָ עפּיס נייעס? האָט קליין אַ פרעג געטון.

— ניין, גאָרנישט!

— וואָס האָט איהר געטון אין דער קיך? די פרוי טשיושעווסקא איז דאָרט?

— יאָ, — האָט געענטפערט דער פּאָליציאַנט —זי איז דאָרט. זי האָט מיך מכבד געווען מיט טיי.

— זי האָט גאָרנישט גערעדט? — האָט קליין שטיל אַ פרעג געטון.

— זי? — האָט זיך דער פּאָליציאַנט פער־חידושט—אַ גאַנצען טאָג האָט זי אַ וואָרט נישט אַרויסגעריעדט.

מינע און מאַליע זענען אַרויסגעקומען פון שלאָפצימער.

דער קערפּער פון דער דערמאָרדעטער איז מי־טאָג־צייט אַרויסגעשיקט געוואָר'ען אין פּראָזעקטאָריום.

פון דעם צימער, וואו דער מאָרד איז בעגאַנגען געוואָרען, האָט זיך געשפּירט אַן'אומגע־געמטער רייך פון דיזענפעקציע.

— ס'איז אַ גרויזאַמע זאַך פאַר זיי! — האָט קליין אַ טראַכט געטון, איינקוקנדיג זיך אין מי־נעס פנים.

די ידיעה וועגען דעם, אַז פאָרמאַן איז אַרעס־טירט, האָט איהר גאָר נישט איבּעראַשט.

איהרע אויגען זענען סייווי געווען פינסטער פון די שווערע דענקער אַרום, דאָס פנים נערוועז.

דאָך האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זי בעהערשט זיך.

וואָס איז עס, מיטיגקייט, צי די העכסטע שטופע פון יאוש? דאָס האָט קליין נישט געקאָנט פעסטשטעלען.

בעמיהט זיך צו זיין רוהיג! — האָט ער גע־זאָגט.. איך בלייב בּיי מיין פריהערדיגער מיינונג, און איך בּין כמעט איבּערצייגט, אַז מאָרגען וועט ער בעפרייט ווערען. איהר מוזט מיר אָבּער זאָגען — פערשטעהט, אַז דאָס איז זעהר וויכטיג — איהר דאַרפט מיר זאָגען, וואו ער האָט פערבראַכט די פערגאַנגענע נאַכט, צי ווייסט איהר, פאַרוואָס ער וויל עס אונז נישט אויסזאָגען?

מינע האָט אַמעליך אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ

— ניין, איך ווייס נישט!

קליין האָט געשוויגען.

— זייט מיר מוחל, וואָס איך בּין אַזוי צו־דרינגליך! איך מוז עס אָבּער אויפקלעהרען פאַר יעדען פרייז. צי מיינט איהר נישט, אַז ער שווייגט מחמת ער האָט מורא צו קאָמפּראָמיטירען אַ צווייטע פּערזאָן?..

אין מינעס אויגען האָט אויפגעבלינצעלט אַ שטאָלץ פייערל, און איהרע ברעמען האָבּען זיך אַרונטערגעלאָזט.

— איהר ווילט זאָגען, אַן'אַנדער פרוי! — האָט זי ענערגיש אַ זאָג געטון — ניין, איך רעכען אַז נישט!

נאָך אַ קורצען ישוב'ן זיך, האָט זי צוגעגעבּען:

— איך האָב נישט קיין סיבּות אַזוי צו טראַכטען... דערלויבּט מיר אָבּער צו זעהן זיך מיט איהם. קאָנט איהר מיך אַוועקפיהרען צו איהם? אפשר וועט ער מיר יאָ זאָגען! אַלענפאַלס בּין איך איבּערצייגט, אַז אין זיין שווייגען איז נישטאָ קיין שום בייזע כוונה. ער איז אַבּסאָלוט אומשולדיג.

קליין האָט מיטפיהלענד אַוועקגעלייגט זיינע ברייטע הענד אויף איהרע פּלייצעס.

— איהר זענט גערעכט, אָבּער דאָס מוז מען דערווייזען! איך מיין, אַז סוף כל סוף וועלען מיר עס דערווייזען. איהר דאַרפט אונז אָבּער העלפען. איך האָב אייך אַליין געוואָלט בעטען, אַז איהר זאָלט מיט איהם אַדורכשמועסען. דאָס איז, איי־גענטליך, איינגאַנצען סותר אונזערע כללים, אָבּער איך שפּיי דערווייל אויף אונזערע כללים. דאָס וויכטיגסטע דערווייל איז—צו דערגעהן דעם אמת. אַלזאָ מיר פאָהרען צו איהם!

קאַפּיטעל זיבּען.

מינע מיט קליינען זענען אַוועקגעפאָהרען אין דער טורמע.

דער הימעל, וואָס איז אינדערפריה געווען קלאָהר און לויטער, האָט זיך איצט פערצויגען מיט טונקעלע וואָלקענס.

אויפ'ן וועג האָבּען זיי צווישען זיך כמעט נישט גערעדט.

קליין האָט נישט געטינגען אין זיך קיין דרייסט־קייט זי צו טרייסטען. ער האָט געוואוסט, אַז אין דער הינזיכט האָט מאַליע אוודאי געטון אַלץ, וואָס ס'איז נאָר מעגליך געווען צו טון.

ער האָט געמוזט קעמפען מיט זיין אייגענער צערודערונג.

פון דעם מאָמענט אָן, וואָס דער מאָרד איז ענטדעקט געוואָרען, איז איהם נישט געלונגען צו געפינען די קלענסטע אָנווייזונג אפילו, וואָס זאָל קאָנען פערלייכטערען זיינע אַרומזוכענישען. פער־פערקעהרט, מיט יעדער שעה איז די סודות'דיגקייט אַלץ פערהילטער, אַלץ געדיכטער געוואָרען.

אין דער טאָג איז בּיי איהם געלעגען דער ראַפּאָרט פון דעם טיכטיגען געטרייעם מאַרטען מיט דער דערקלעהרונג, אַז זיינע פאָרשונגען האָבּען צו קיין שום רעזולטאַט נישט געבּראַכט.

קליין האָט איצט פּאַקטיש נישט געוואוסט, וואָס ער זאָל אָנהויבּען צו טון. ער האָט זיך משום אַליין נישט געקאָנט דערקענען. זיין געוועהנליכע זיכערקייט האָט איהם פערלאָזט.

און וואָס וועט טאַקי זיין, אַז מען וועט בּיי איהם אָפּנעהמען די פיהרונג פון דעם ענין, און איבּערגעבּען איהם צו אַן'אַנדערען?!

פון דעם דאָזיגען געדאַנק האָט ער זיך פער־שעמט: די זעלבּסטליבּע אין דער פּאָעסיאַנעלער שטאָלץ זענען געוואָרען אויפגעבּראַכט.

ער האָט מיט פערוואונדערונג בעמערקט, אַז ער הערשט נישט איבּער זיינע אייגענע געפיהלען.

דער טייוועל ווייסט, וואָס דאָס איז!

זיין גאַנצע פיל־יאָהריגע פּראַקטיק האָט זיך צוזאַמענגעטראָפען מיט „אַן'אויפגעקומען פער־ברעכען", און ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז זיין געניטקייט טויג אויפ'ן פייער.

וועיזט אויס, אַז כדי צו לעזען די דאָזיגע קאָמפּליצירטע אויפגאַבּע מוז מען אָפּווארפען מיט אַנדערע מעטאָדען, מוז מען זוכען אַן'אַנדער אויס־וועג: מען מוז אָנהויבּען צו גלויבּען אין איבּער־נאַטירליכע כּוחות, און אָפּזאָגען זיך פון געזונטען לאָגישען שכל.

„די עקשנות, מיט וועלכער איך פערטיידיג פאָרמאַנס אומשולדיגקייט, הויבּט אָן סוף כל סוף צו ווערען לעכערליך! — האָט ער געטראַכט בּיי זיך—פאַרוואָס עפּיס מוז ער דווקא זיין אומשולדיג? שוין־זשע האָבּען נישט געטראָפען פאַלען, ווען פער־ברעכער האָבּען געהאַנדעלט, ווי אויסגעשפּראָ־כענע אידיאָטען?"

בחנם האָט ער זיך בעמיהט צו בערוהיגען: „קאָך זיך נישט! ברען נישט אַזוי! עס איז בעגאַנגען געוואָרען אַ מאָרד. און דו ביזט צערודערט געוואָרען, ביזט איבּערגעשראָקען געוואָרען אפשר מעהר, ווי דער מערדער אַליין! סוף כל סוף, אויבּ דו פיהלסט זיך שוואַך צו לעזען אַליין די אויפגאַ־בּע, קאָנסטו דאָך נעהמען אַ מיטהעלפער און טיי־לען מיט איהם די אחריות."

(פאָרזעצונג קומט).

יודיש טעאטער
אין „פאלקס=הויז"
5 זאוואדזקא 5.

שבת, ד. 8. סעפט. ווערט אין פאלקס=הויז געגעבען ווערען
2 טעאטער=פארשטעלונגען
פון טעאטער - פעראיין „ליספ" 4 א זייגער נאכמיטאג אין
האלב 9 אין אוונט דאס בעריהמטע פאלקס-שטיק פון שלום אש

מאטקע גנב

ס'נעהמען אנטייל דאמען: לייכטער, ריבאווסקא, יאגאדא, בוינער, פליישהאקער, ביאלקאוויטש. מענער: פאפענאווסקי, שניידער, קוטנער, ליפאנאוו, זאלאנטס, לשקע, יאקובאוויטש, ראנאזינסקי א. א. סופליער: בערנארד. אררנזשירט געזיכערט! די פרייזען פון די בילעטען צו 1 זלאטי. ווער עס קומט פריהער, דער בעקומט א בעסערן פלאץ. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון זאל איז טאג פון דער פארשטעלונג פון 10 א זייגער פריה.
650

VIS
Piotrkowska 63

10 ביליגע טעג 10
נישט געוועזענע געלעגענהייט!
רעוואלוציאנס-נידריגע פרייזען!

נוצט אויס ווי לאנג ס'איז צייט!

שיך
דאמען פון 25 זל.
הערען „ 35 זל.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 4-go do poniedziałku, dnia 10-go września 1928 r. włącznie.

Dla dorosłych:
Tragedja domu Habsburgów
Dramat w 13 aktach.

Dla młodzieży:
WILHELM TELL
(Bojownik o wolność)
Dramat w 8-miu aktach, osnuty na tle powieści F. Szyllera. Role główne odtwarzają:
Konrad Veidt, Xenia Desni, Erna Morena, Herman Valentin, Jan Reiman
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

אויפרוף פון ראבינאט!

1) די ראבינאט-קאנצעלאריע אין במינה גיישטאַרט 6 אין טעגליך אלע וואכען-טעג פון זייגער 9 ביז 1 פארמיטאג צו ערלעדיגען חתונה-אקטען און מעטריקעס. דער פרייז לויט טאקסע און אומפארטעגליכע אומזואנסט.

2) עס איז נויטיג יעדער פארפאלק, וואס האט נישט קיין אקטען זאל וואס פריהער מאכען אקטען, מיליטער-פליכטיגע קענען שוין מאכען אקטען, אויך ווער ס'האט קינדער זאל קומען מעלדען. וויל דאס נאכלעסיגקייט ברענגט שלעכטע פאלגען.

3) צו מאכען אקטען ברויך מען א מעטריקע און היטשאנג פון מאן און דאס זעלבע פון דיא פרוי, א גרוש אדער א גרושה, וואס האט פריהער גענומען אקטען ברויך א קאפיע פון ציוויל-גט, א אלמן אדער אלמנה ברויך א טויט שיין.

4) צו מעלדען קינדער ברויך מען א קאפיע פון חתונה-אקטען אדער א מעטריקע פון א געמעלדען קינד.

5) אזעלכע, וואס האבען חתונה-געהאט פון מאגיסטראט, און זיינען פערפלאנדזשעט געווארען, אז א פריוואט אדער נישט-עטאטאטע דיין האט מסדר קידושין געווען, זאל זיך דאס פארפאלק ווענדען אין ראבינאט-קאנצעלאריע צו דעם דאזשורנע פון ראבינאט, מיט די כתובה און פעסער.

6) פון יעצט אן, ווער עס מאכט חתונה, זאל זיך נישט לאזען פערפיהרען פון פארשידענע מעקלערס וועגען א מסדר קידושין, נאר זיך ווענדען צו איינעם פון ראבינאט, אין באלגא צום באלגשער רב. אין בעגענספאל, אויב עס וועט זיין א פריוואט אדער נישט-עטאטאטע מסדר-קידושין, וועט דער ראבינאט נישט אונטערשרייבען דאס חתונה-צעטעל.

7) ווער עס וויל מהנה זיין, מכבד זיין א בעקאנטען נישט-עטאטאטע, ברויך זיך פערשטענדיגען מיט איינעם פון ראבינאט פאר די חתונה ער זאל ערלויבען.

8) דאס זעלבע גיטין, זאל נישט מאכען קיין נישט-עטאטאטע דיין, נאר זיך ווענדען צו איינעם פון רבנים, וועט ער זיין פון ב"ד.

לאדזער ראבינאט

הרב סעגאל פאלוד. 25, הרב ראזענבערג פאמארסקא 4, הרב פיינער דלוגא 23, הרב קרול צעגעלניאנא 54, הרב יוסטמאן דזשעלנא 12, הרב דאמב אלטשטאט 12, הרב מבאלוט זגערזשער 27.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכארניא 15, טעל. 31-08.
צוריקגעקעהרט.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אן פון 7—9 אוונט.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טע., 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערען קר.	11—10 3—5 7—6
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 1—3
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1—2 6—7
ד"ר יוסטמאן	נערווען קראנקהייטען	12—3
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאפיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11—1½ 3—6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייט. 5-4 זוג.	1—2
ד"ר ווייגבערג	אינג. חצרי, לונגען-קר.	11-1 ,½5—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענשיק	צאהן-ארצט	3—7
י. ראזעס	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-אונגזהיילונג, באלייכטונגען, קארענען, פאסטען א. א. ג. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
אנאליזן פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. איינשרייבונגען בעבען שרייבען (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצטליך-קאסמעטיש. גאבינעט
ד"ר. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

שטריקער=ארבייטער
אויף בייטאג ווערען געזוכט
ביי בערקאוויטש
36 קאנסטאנטינער 36

השבת אבדה.
ס'איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 70 זל., אויסשטעלער אהרן פשעפיצקי וויעלון, צאהלבאר אין אקטאבער 1928. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אומגילטיג. אפצוגעבען צו גרינבוים נאוואמ. 21

Szkoła Przemysłowa
Tow. Sz. Oświaty i Wiedzy Techn. wśród Żydów
POMORSKA 46/48, TEL. 63-80
נעהמט אן איינשרייבונגען אין דער ערשטער קלאס אויף די אפטיילונגען:
מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע און וועבעריי.
די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 10 ביז 2 נאכמ.

אכטונג, רעליגיעזע ארבייטער, ארבייטערינס און האנדעלס=אנגעשטעלטע!
אין לאדז, קאנסטאנטינער, אלעקסאנדער, זגערזש, טוש ז און רודא-פאביאניץ!

בלויז ביז שבת, דעם 8-טען וועשעשען איז צייט נאכצוקאנטראלירען, צי איהר זענט אריינגעטראגען געווארען אין די וועהלער-רשימות צו די קראנקען-קאסע-וואהלען.

געהט אלע אין וואהל=ביורא! (אין טויער פון יעדען הויז קלעבט א צעטעל מיט דער גענויער אדרעס פון דער וואהל ביורא) און זעהט, צי אייער נאמען פיגורירט אין דער וועהלער רשימה, אויב נישט — פאדערט תיכף איינצושרייבען אייער גענויען נאמען און אדרעס! פערשפעטיגט נישט! פערזארגט אייך מיט וואהל-רעכט צו קראנקען-קאסע-וואהלען. יעדע אייער שטים קען ראטעווען א מאנדאט פון רעליגיעזען פראלעטאריאט! פעראייניגטער רעליגיעזער ארבייטער=וואהל=קאמיטעט ביי „פועלי אמוני ישראל".

א שיך=יונגעל
איז נויטיג אין דער פאבריק „RENOMA",
פאדזשעטשנא 6.
צו מעלדען זיך פון 7 ביז 8 אוונט.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37=63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר הערשנער	קינדער קראנקהייטען	9-11 3-½4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקהייטען	11—1
ד"ר לובישש	הויט און געשלעכט-קר.	½12—½1
ד"ר שמירנפעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	½12—½1
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1—2
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

ספעציאל-טעראפיע, שוואך-שטראלונגען ווי שטאטלען א. א. ווי פאקען-שטעכען, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראהלונג אינגאשפריצונגען, מאסאזשען עלעקטריזאציע, אפעראציעס, אויף פערלאנג — וויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.

ד"ר לאזשינסקי סטאָ. אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3 6
קינסטליכע צייהן, קראנען, פלאמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

א פערקויפערין
ווערט געזוכט
צו ערפאהרען אויפ'ן ארט
ביי מיצענמאכער
פיעטריקאווער 166
אין בעקער-געוועלב.

ווארנונג!
מיר ווארנען אלע שאכטעל-מאכער נישט אריינצוגעהן ארבייטען אין דער שאכטעל=פאבריק
לוקסענבורג, ווסכאדניא 57,
ווייל דארט קומט פאר א שטרייק.
די ארבייטער.

א רייזענדער, וועלכער איז גוט בעקאנט אין דער קאלאניאל-בראנשע און האט אויך איינגעפיהרטע קונדשאפט זוכט א פאסענדען פאסטען. די בעסטע רעפערענצען אפערטען אונטער „א רייזענדער".

Dr. med. NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34, tel. 59-40
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
נעמט אן פון 5—9 אוונט, זונטאג און יום טוב פון 11—1 מיטאג

Dr. MICHAŁ
KANTOR
כירורג
6-go Sierpnia № 1
צוריקגעקעהרט.

טלתים-פאבריק
אויספארטיגונג פון וואלענע, חלב-העלענע, זיידענע טליתים ווי טערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הגרס און רעפיל מיט אויספערטיגונג, אויך כשרעלען, שפאניאק און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ח. ציטרינאווסקי קאמיענגא 1.
אין צאמטען מויער פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! 38 פארדערונג: מ'מעגט אויך אנגעטאנע אלטע טליתים צו ראַ...

אנאנסען-פרייז פאר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער רייע 7 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 4 . . . . . 60—
פאר א מיליטער-שרייבער נאכ'ן טעקסט—1 . . . . 7 . . . . . 15—
לויטער דער שפאלט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. 3 ווערטער

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אטראגען אין היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער.
פאר'ן אינהאלט פון מודעות און פון די אנאנסען איז די רעד. פערלאג נישט פעראנטווארטליך.
די רעדאקציאנס-קאנצעלאריע איז אפען טעגליך פון 9 ביז 3 נאכם.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółka z ogranicz. odpowiedz.: Ch. J. Braustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.